

סימן א'

חזקת הגוף בספק בהרת [דין הגיעו השערות והבהרת בב"א]

תמוהים שהרי אי"ז ס"ס דהא אין כאן ב' צדדים אלא צד אחד שקדמה הבהרת וצד שני שלא קדמה הבהרת. וצ"ע. [ועיין בזה באו"ש פ"א משחיטה הי"ג בד"ה אבל, ובחמד"ש אהע"ז סי' כ"ד סק"ג]

ג) והנה נחלקו האחרונים בטעם הדבר דאיכא חזקת הגוף דקדמה הבהרת לשער לבן, דבקי"ש בכתובות וכן בשער"י ביארו דגלי רחמנא דגדר נגע הוא במה שהגיע בהרת ואח"כ שער לבן וא"כ יש חזקה שלא היה לו נגע. וזוהי חזקת הגוף [ולענ"ד יש לדון בזה דאי"ז חזקת הגוף אלא חזקת דין ובמקו"א (?) נתבאר]. אכן הגר"ח ביאר (הו"ד בספר נאות יעקב סי' כ' ועיין נמי בספר אוהל אברהם עמ"ס כתובות) דלבהרת יש דין בפ"ע של הסגר משא"כ לשער לבן אין דין בפ"ע ולכן החזקה היא רק על הבהרת שהגיע יותר מאוחר ולא על השער לבן ונמצא ששער לבן קדם לבהרת. עיי"ש.

ויש לדון דלכא"ו הנדון בזה תלוי מה הדין בהגיעו ביחד, דאם הדין הוא שהגיעו ביחד טהור א"כ מובן היטב חידושו של הגר"ח שהרי נקטי' שהבהרת הגיעה בזמן היותר מאוחר שאפשר, וא"כ גם אם ננקוט שהגיעה יחד עם השער לבן אזי הוא טהור, אבל באמת לפ"ז לכא"ו לא צריך כלל לחידושו של הגר"ח, כיון דלפ"ז אפ"ל דבאמת החזקה היא גם על השער לבן וגם על הבהרת ונקטי' שהגיעו בב"א וטהור. אכן א"נ דבכה"ג שהגיעו ביחד טמא א"כ צ"ע חידושו של הגר"ח, שהרי איך שייך שיהיה חזקה שהבהרת הגיעה אחרי השער לבן הרי הדין בחזקות הוא שאנו מאחרים את השינוי כמה שאפשר והיינו שיש לנו לנקוט שהבהרת הגיעה בזמן היותר מאוחר, אבל מכיון שעל השער לבן אין לנו חזקה הרי דאין לנו דין חזקה שהבהרת הגיעה אחרי השער לבן אלא בזמן היותר מאוחר, וא"כ אפשר שהיא הגיע יחד עם השער לבן עצמו. וצ"ע.

ואולי י"ל, שמאחר שהספק הוא כלפי השער לבן, א"כ החזקה היא לדון שהגיע הבהרת בזמן היותר מאוחר כלפי

במתני' נגעים (פ"ד מ"א) "אם בהרת קודם לשער לבן טמא אם שער לבן קודם לבהרת טהור ספק [מי קדים] טמא, ורבי יהושע אומר כהה." ובגמ' בכתובות ע"ה: מר רבא מאי כיהה כהה וטיהר. עיי"ש.

א) הנה נחלקו הראשונים מה הדין בהגיעו ב' השערות בב"א. דבר"ש ובר"ב כתבו דהא דאמר"י הכא שטמא מיירי בקדם הבהרת לב"ש אבל לא היכא שבאו כאחד. עיי"ש. ומבואר שבבאו כאחד טהור. אכן לא נתברר בדבריהם האם הוא טהור בודאי או מחמת חזקה, שהרי יש לדון דכיון שא"א לצמצם בידי אדם א"כ מעולם לא יכול להיות מוכח לנו שבאו ב' השערות ממש ביחד, אלא דמאחר שנראה שבאו כאחד א"כ הוי הדין שטהור. וטעם הדבר צ"ב, דלכא"ו הוי ספק ותלוי במחלוקת רבי יהושע ורבנן בספק קדמה בהרת לשער לבן, ואולי י"ל דבאמת כוונת הר"ש והר"ב דמה שאמר"י במתני' שטמא היינו היכא שבודאי קדמה אבל בב"א תלוי במחלו' ר"י וחכמים. וצ"ע. [ואולי אפ"ל דכיון שלפי ראות עיני האדם נראה שבאו הנגעים כאחד, שוב לא שייך לדון בזה חזקה לומר שהגיע השער לבן קודם הבהרת, דהגם שראית האדם היא מסופקת מ"מ אנו דנים לפי ראיתו וא"כ לא שייך בזה חזקה. וסברא זו צ"ע.]

אכן בעיקר הדין אם באמת באו הנגעים ביחד ממש נראה מדברי הר"ש והר"ב דיהיה טהור והטעם משום דבעי' שהבהרת תהפוך את השער ללבן ואם באו ביחד אי"ז נחשב שהפכה הבהרת את השער לבן.

ב) אמנם בשיטה מקובצת בכתובות (ע"ה:) כתב דקשיא דיוקא דסיפא אדיוקא דרישא, דמרישא דאם קדמה בהרת לשער לבן טמא משמע דבאו ביחד טהור אבל מסיפא דאי שער לבן קדם לבהרת טהור משמע שבב"א טמא. וכתב השטמ"ק דרש"י ס"ל שהדין הוא דאם באו ביחד טמא. וראיתו היא דאל"כ הוי ספק ספיקא להקל כיון דאיכא ספק אי קדם השער לבן ועוד אם הגיעו יחד. עיי"ש. ודבריו

דמטמאי ואמאי לא אזלינן בתר חזקה, ותיירץ דהכי גזר הכתוב היכא דאשכחן שער לבן בבהרת דהרי הוא טמא אם לא נודע בבירור שהיה שם זה השער לבן קודם לבהרת דהינו שער לבן בלא בהרת, אבל כל היכא דלא ידעינן אלא שער לבן בבהרת הרי הוא טמא. עכ"ל. ובפשטות משמע מדבריו שאי"ז שייך למשי"כ לעיל דבכה"ג שבאו בב"א טמא, אלא דטעמם של רבנן דאיכא גזה"כ דכל היכא שלא ידוע שקדם השער לבן לבהרת הדין הוא שטמא. אכן הדברים צ"ב, דמנין שהיה גזה"כ בכה"ג שהיה סותרת לכללי החזקות דמחמת דין החזקה י"ל דקדם שער לבן לבהרת.

אכן לדברינו לעיל א"ש, דכוונת רש"י היא דבב"א טמא לרבנן ולכן ליכא לטהר משום חזקת הגוף. [אלא דאכתי צ"ב דהגם שלביאור הנ"ל מבואר היטב מ"ט לא מטהרי רבנן מחמת חזקת הגוף, אבל אכתי תקשי מ"ט לא מטהרי רבנן מטעם "חזקת טהרה". וצ"ל דמיירי בנזקק לטומאה דאין לילך בתר חזקת טהרה ור"י מטהר מטעם חזקת הגוף דס"ל דאיכא בכה"ג וס"ל שחזקת הגוף עדיפא על חזקת טהרה].

אמנם מדברי הר"ש ור"ת מוכח לא כן, דלשיטתם המחלוקת היא בדין חזקת הגוף אי עדיפא על חזקת טומאה [לשיטת ר"ת שהובא בתוס' בכתובות ובר"ש בנגעים שם] או האם עדיפא חזקה דגופא על הסברא שדרך השער להתלבן מחמת הנגע [לתוס' ותוס' הרא"ש בנדה והר"ש עצמו בנגעים שם] ומוכח שלא כהנ"ל, וכל דברינו הם בשיטת רש"י המבוארת בשטמ"ק הנ"ל.

הימצאות השער לבן, ושוב יש חזקה שהיא הגיעה בזמן היותר מאוחר, אלא שד"ז הוא חידוש גדול, שהרי בפשטות דין חזקה הוא כלפי הדבר בעצמו ולא ביחס לדבר אחר. וצ"ע.

ועוד י"ל, שאין לנו לנקוט צד כ"כ רחוק שהגיעו השערות והבהרת יחד, ולכן אנו נוקטים שחד קדם לחבירו וכיון שיש לנו לנקוט על הבהרת שהגיע בזמן היותר מאוחר ואין לנו דין לנקוט על השער לבן שהגיע בזמן היותר מאוחר נמצא לנו שהבהרת הגיע אחרי השער לבן. וצ"ע.

ד) ומעתה י"ל בעיקר מחלוקת רבי יהושע ורבנן היה לכאוי מקום לומר דנחלקו בנדון זה גופא, דגם ר"י וגם רבנן ס"ל שהחזקת הגוף הכא היא כפשוטה שאנו מאחרים את הבהרת בזמן היותר מאוחר שיכול להיות, אלא שס"ל לרבנן שכיון שהיכא שבאו השערות והבהרת בב"א הדין הוא שטמא, א"כ אין חזקה שבאה הבהרת אחרי השער לבן ולכן בספק טמא [והטעם הוא או משום שיש חזקה גם על השער לבן וגם על הבהרת ולכן טמא, או מטעם שאין חזקה על הבהרת שבאה אחרי השער לבן וא"כ אפשר שבאו ביחד ולכן טמא]. אכן ר"י שטיהר ס"ל דהיכא שבאו השערות והבהרת בב"א הדין הוא שטהור ולכן גם אם יש חזקה על שניהם וגם אם יש חזקה רק על הבהרת מ"מ הצד שבאו ביחד טהור, ולכן מטהרים מחמת החזקה בספק.

ה) הנה בשטמ"ק בכתובות (שם ע"ה ע"ב) אחר שהביא דשיטת רש"י היא דבהגיע הבהרת יחד עם השער לבן טמא [ושלא כדברי הר"ש והרב דלעיל] כתב השטמ"ק ז"ל "ועוד נראה דבזה תירץ קושית התוס' דמאי טעמיהו דרבנן

סימן ב'

דין ספק בנגעים בגוונא שנסתפק לן אי הלך הנגע

באה תחתיה טמא. וביאור דברי המשנה דקאי על מה דאיתא לעיל (פ"ד מ"א) דנחלקו רבנן ורבי יהושע בספק בהרת קדמה לשער לבן טמא או טהור וס"ל לרבנן שטמא

א) במתני' (נגעים פ"ה מ"א) "כל ספק נגעים טהור חוץ מזה ועוד אחר, ואיזה זה מי שהיתה בו בהרת כגריס והסגירה בסוף שבוע והרי היא כסלע, ספק שהיא היא ספק שאחרת

צריכה להיות טומאה מספק. ועיין בתיו"ט שדייק בדברי הרמב"ם שטמא הכא בודאי [ויבואר להלן] אמנם בדעת ר"י צ"ב דלכאוי קרא דלטהרו או לטמאו צריך שיאמר לנו שטהור כמו התם בספק שער לבן קדם וא"כ קשיא דיוק התיו"ט שהכא לא פליג ר"י. ולביאור הב' [היינו ר"ת לדעת הר"ש ותוס' בכתובות] דחזקת הגוף עדיפא משאר חזקות היא גופא מחלו' רבנן ור"י א"כ הכא לר"י צריך להיות הדין שטמא מודאי דחזקת הגוף עדיפא ולרבנן צריך להיות הדין דטמא מספק. ולשיטות הראשונים [הביאור הג'] דלא מיירי בנזקק לטומאה וא"כ ליכא התם חזקה כנגד חזקה א"כ לכאוי אין לנו מקור לומר מסוגיין שחזקת הגוף עדיפא משאר חזקות וא"כ א"נ דהוי ספק צ"ל דלכ"ע הדין הכא דטמא מספק, אמנם מאידך אפ"ל שלרבנן לכ"ע חזקה"ג עדיפא משאר חזקות ואז לכ"ע הכא טמא בודאי [ולר"י אין מקור שפליג בענין זה על רבנן ואפשר שס"ל נמי דחזה"ג עדיפא על שאר חזקות ולדידיה נמי טמא הכא בודאי].

ד) הנה בתיו"ט דייק שהרמב"ם לעיל בפלוגתא דר"י ורבנן פסק דטמא מספק [כרבנן] והכא משמע מדבריו שטמא בודאי. וביאר התיו"ט דהכא הוא מוחזק לטומאה. ודבריו צ"ב דהא כלפי הנדון אם הוא מוחלט או מוסגר הרי צריך שהיה לו חזקת טהרה. ומוכח מדברי התיו"ט שכיון שהוא ממנ"פ מוסגר שוב לית ליה חזקת טהרה לענין החלט וצ"ע מסברא, ועוד דבר"ת לעיל פ"ד מ"א מוכח שלא כדבריו שהרי הקשה מ"ט דרבנן דמטמאי [בספק שער לבן קדם לבהרת] הא איכא לגברא חזקת טהרה [ובפשטות מלשונו מבואר שאין כוונתו לחזקת הגוף אלא לחזקת טהרה בעלמא] והרי התם הוא ממנ"פ מוסגר ומ"מ מבואר שיש לו חזקת טהרה, ושלכ"ד התיו"ט. וצ"ע.

והנה ברא"ש (במשנתינו) כתב דטמא משום "דמסתמא אוקמא על חזקתה ולא הלכה". ונראה מדבריו שטמא מודאי מדין חזקה. ויש לבאר דהרא"ש אזיל לשיטתו בנדה [בתוס' הרא"ש] שמחלו' ר"י ורבנן לעיל היא לענין הסברא דרבנן מטמאי כיון שדרך השער להתלבן מחמת הנגע. ולפ"ז י"ל שלכ"ע חזקת הגוף עדיפא משאר חזקות וא"ש הכא שטמא בודאי הגם שיש לגברא חזקת טהרה. ובזה מיושבת

ואמרה המשנה הכא שיש עוד ספק שבוזה טמא היינו הכא שהיה בהרת כגריס והוסגרה ובסוף שבוע ראשון ראה אותה הכהן והנה היא כסלע דצריך להיות הדין שטמא כיון דהוי פסיון אלא דנסתפק הכהן שמא אי"ז כלל אותה בהרת שהיתה בתחילת השבוע אלא זו בהרת אחרת חדשה וא"כ צריכה להיות מוסגרת ולא טמאה [דלא היה בה פסיון] דהדין הוא דטמא. ויש לדון האם הכא גם רבי יהושע מודה שטמא או לא. ועיין בתיו"ט שדייק דמהא שלא הזכירה המשנה הכא שר"י חולק משמע שבכה"ג מודה שטמא.

ב) ויש לדון בביאור הדבר לפי סברות הראשונים בפלוגתא דר"י ורבנן גבי הספק אי בהרת קדמה לשער לבן, דנשנו בזה ג' דעות בראשונים. א- שיטת ר"ת [להבנת הר"ש בתחילת דבריו במתני' לעיל וכן להבנת התוס' רא"ש בנדה י"ט] דבבהרת קדמה לשער לבן מיירי בנזקק לטומאה ובכה"ג צריך להיות הדין שטמא הגם שיש חזקת הגוף שבאה הבהרת אחר השער לבן, ור"י מ"מ מטהר מקרא דלטהרו או לטמאו. ב- שיטת ר"ת להבנת הר"ש [וכן הוא בתוס' בכתובות ע"ה: בשם ר"ת] דמיירי בנזקק לטמאה והטעם דר"י מטהר הוא משום שחזקת הגוף עדיפא על שאר חזקות וזה עצמו נלמד מקרא דלטהרו או לטמאו. ג- שיטת שא"ר [ר"ש לעיל ותוס' ותורא"ש בנדה י"ט] דלא מיירי בנזקק לטומאה והטעם דרבנן דמטמאים הוא משום שהגם שיש חזה"ג מ"מ סברא הוא שדרך השער לבן להתלבן מחמת הנגע [או שהכא יש סברא מיוחדת אחרת שנראה שבא השער אחר הבהרת ע"ש בר"ש] ור"י מ"מ מטהר מקרא דלטהרו או לטמאו.

ג) והנה הכא בספק אי בהרת זו דכסלע היא היא אותה בהרת שהוסגרה כגריס אלא שפשתה או"ד שזו בהרת אחרת א"כ לכאוי איכא חזקת הגוף שבהרת זו לא הלכה והיא היא, אלא שלכאוי איכא כנגדה חזקת טהרה והיינו שהאדם הוא בחזקה שאינו טמא מוחלט [אלא רק מוסגר]. וא"כ תלוי בביאורים דלעיל, דלביאור הא' [שיטת ר"ת לדעת הר"ש והתוס' רא"ש] דחזקת הגוף לא עדיפא על שאר חזקות ורק דלעיל איכא קרא דלטהרו או לטמאו א"כ הכא צריך להיות הדין דהוא ספק גם לר"י וגם לרבנן והטומאה

מרוטנבורג בטעם הדין דהכא הוי ספק וז"ל "והיינו טעמא דבהאי ספיקא מטמאו כ"ע דרגלים לדבר דהיא היא דמסתמא לא הלכה הראשונה אלא פשתה דמה סברה היי זה לומר שהראשונה הלכה וזו באה תחתיה." עכ"ל. והיינו דהכא הוי דין דמהכי תיתי לספק ולכן מבואר דטמא מודאי. [ולפ"ז אף לביאור ר"ת לשיטת הר"ש ותוס' בכתובות עצמו י"ל שלרבנן טמא בודאי מחמת כן ואי"צ לומר שטמא לרבנן מספק ולר"י בודאי ועיין].

נמי שיטת הרמב"ם די"ל דס"ל כראשונים הנ"ל, ולכן הכא טמא בודאי משא"כ התם שטמא אי"ז בודאי אלא מספק דהסברא שהבהרת קדמה לשער לבן אי"ז בירור אלא טומאתו מספק.

ה) אלא שעדיין מוטל עלינו לברר לשיטת ר"ת אליבא דהרא"ש והר"ש בריש דבריו דלר"י חזקת טומאה כנגד חזקת הגוף הוי ספק וא"כ צריך להיות טהור מקרא דלטהרו או לטמאו. וצ"ל בשיטה זו כמש"כ המהר"ם

סימן ג'

בדין כל ספק נגעים טהור עד שלא נזקק לטומאה

טמא מדין החזקה א"כ שניהם טהורים בודאי. ובאמת אפשר שלדעת ר"ע אין שום חידוש במה שטהור עד שלא נזקק לטומאה וליכא לזה פסוק כלל, או שהפסוק הוא אסמכתא בעלמא [ובאמת כ"כ בקר"א ויובא להלן].

ב) אכן יש מקום לדון בב' בנ"א שבעי' לפסוק כדי לטהר, ויש בזה ב' אופנים כדלהלן.

א- לענין דין "הסגר" דבב' בנ"א בכה"ג הרי לגבי הסגר לכאוי צריכים להיות שניהם מוסגרים ממנ"פ, שהרי לא ירד הנגע מכמו שהיה בתחילה. ובאמת ברא"ש כתב דהפס' דאת הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק קאי גם לענין הסגר שאין מסגיר אותם, [ומבואר דבלי פס' היינו מסגירין את שניהם הגם שאחד מהם דינו להיות טמא וא"כ כיצד ניתן להסגירו, וצ"ל דהגם שדינו לטומאה כל היכא שא"א לטמאו הרי אמרי' שכיון שלא ירד הנגע מכמו שהיה דאפשר להסגירו]. ועי' בעי' לפס' דבעי' שהכהן ידע מאיזה סיבה הוא מטמא או מסגיר ולכן א"א להסגיר את מי שאפשר שהוא אינו מוסגר אלא טמא מוחלט.

א) פ"ה מ"ד מ"ה. "כל ספק נגעים בתחילה טהור עד שלא נזקק לטומאה משנזקק לטומאה ספיקו טמא, כיצד שנים שבאו אצל כהן אחד בזה בהרת כגריס ובזה כסלע בסוף שבוע בזה כסלע ובזה כסלע ואינו ידוע באיזה מהן פשה בין באיש אחד ובין בשני אנשים טהור. ר' עקיבא אומר באיש אחד טמא ובשני אנשים טהור."

והיינו דלגבי ב' אנשים מבואר דבכה"ג דודאי אחד מהן טמא אלא דלא ידוע איזה מהן טמא הדין הוא שא"א לטמא אחד מהן כיון שאיכא ספק מיהו אותו שטמא.

ויש לדון במקור הדין, דלכאוי הוא דין פשוט מטעם חזקת טהרה, והוי כמו הדין של ב' אנשים שהלכו בב' שבילין ובאחד מהן טומאה דכל אחד מהן הוא טהור מדין חזקת טהרה, וה"נ איכא חזקת טהרה לכ"א מהן שאין בו נגע, הגם דממנ"פ אחד מהן יש בו נגע. ואף עדיף דין זה מהתם, דאילו התם אם נגעו שניהם בטהרות הדין הוא דהטהרות טמאים דממנ"פ אדם טמא נגע בהן, ואילו הכא כיון שהטומאה תלויה במאמר הכהן והכהן אינו יכול לומר

ספק השקול הדין הוא שטמא, והגם שבעי' שהכהן יטמא וכיצד יכול הכהן לטמא אם אינו יודע שטמא, וצ"ל שאומר הכהן שאם בהרת קדמה הוא טמא ואם השער לבן קדם הוא טהור. [וביאר דיש בזה ב' אופנים, או שהוא טמא מספק והיינו שחלות הטומאה היא כאמירת הכהן שהוא טמא מספק, או שהוא מטמא על הצד שהבהרת קדמה, ונפ"מ זה אם יתברר אח"כ שהבהרת קדמה, שלצד הב' יהיה אז טמא בודאי ולצד הא' יהיה ספק טמא כאמירת הכהן. עיי"ש].

ולפ"ז ה"ה לנדון דידן י"ל דבעי' לפס' בב' בני אדם, כיון שאלולי הפס' יכול לומר הכהן שאחד מהם שפשה בו הנגע הוא טמא [הגם שאין הכהן יודע מיהו הטמא מבין שניהם] ואם אח"כ יתברר הדין על אחד מהם יהיה טמא כמאמרו הכהן. ולזה בעי' לפס' שכל היכא שלא יודע הכהן מיהו הטמא אינו יכול להחיל טומאה כלל מספק. ועיי"ן.

ג) הנה מבואר במתני' דנחלקו רבנן ור"ע האם הדין דאינו מטמא את הספק הוא גם באדם אחד שיש לו ב' נגעים או רק בב' בני"א, דשיטת רבנן שגם באדם אחד ספיקו טהור ושיטת ר"ע דרק בב' בני"א ספיקו טהור. ויש לדון במה תלויה מחלוקתם.

ולכאוי' היה נראה דר"ע ס"ל דבשני בני"א טהור משום דבכה"ג איכא חזקה על כ"א מהם שהוא טהור ולכן אינו מטמא את הספק, משא"כ באדם אחד שאין בו חזקה ע"כ טמא [ולא ס"ל דאיכא בזה פס' דבעי' לדעת מאיזה טעם הוא טמא כיון דממנ"פ טמא]. וכן כתב בקר"א (נזיר ס"ה:): עיי"ש.

אלא שבדעת רבנן יש לדון האם ס"ל דאע"פ שבאדם אחד אין חזקה מ"מ טהור מקרא הנ"ל, או"ד דס"ל שבאדם אחד נמי איכא חזקה כיון דס"ל שאין דין טומאת הנגע מתייחסת לאדם אלא לנגע עצמו, וא"כ ב' אנשים ובי' נגעים באיש אחד שווין. וכ"כ בקר"א שם, ולפ"ז כתב דכל הקרא הכא הוא אסמכתא בעלמא כיון דבכל אופן איכא חזקה בין לר"ע ובין לרבנן. עיי"ש.

[ועוד שמעתי לבאר שמאותה סיבה שא"א להחליטו היינו חזקת הטהור שלו שהיא מורה שהנגע שלו היה מתחילה כסלע ולא כגריס, מאותה סיבה הוא צריך להיות מוסגר שהרי אם היה כסלע מתחילה א"כ לא היה בו פסיון וע"כ מסגירו. אמנם לכאוי' קשה לביאור זה ממה שיסדו האחרונים [עיי' אבני נזר (יו"ד שמ"א) ובחזו"א (יו"ד קט"ו סק"א) ובחי' הגרנ"ט (כתובות כ"ד)] שהחזקה אינה מורה דין חיובי בתוצאה ממנה, והיינו לנדון דידן אין החזקה יכולה לומר שהיה בו מתחילה נגע כגריס וא"כ תדון להסגירו מחמת כן, אלא החזקה אומרת שאינך יכול לומר שהיה בו נגע כגריס ולטמאות אותו, והגם שבחשבון נמצא שאם לא היה בו נגע כגריס א"כ היה בו נגע כסלע, מ"מ כיון שאין החזקה מורה באופן ישיר את הענין הזה לא מהני בזה הכרע החזקה. ועיי"ן].

והנה באמת שיטת הר"ש לעיל [פ"ד מ"א] דבספק שער לבן אי קדם לבהרת הגם שר"י מטהר מ"מ מסגירו, הרי שהגם דאיכא ספק ובספק יש דין שטהור מטעם לטהרו או לטמאו מ"מ יש לנו דין להסגיר אותו הגם שאפשר שהוא טמא, וא"כ בפשטות פליג ע"ד הרא"ש הנ"ל וס"ל שהפס' דאת הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק לא קאי לענין שלא יהיה מוסגר ממנ"פ. ולפ"ז יש לדון ע"פ מש"כ בתוי"ט לעיל פ"ה מ"א שאדם שהוא ממנ"פ מוסגר דאין לו חזקת טהרה, וא"כ ה"נ הכא אין לב' בני"א אלו חזקת טהרה, ולכן בעי' לפסוק כדי לטהר אותם. [ולעיל (סימן ב') נתבאר דמכמה ראשונים מוכח שלא כדברי התוי"ט הנ"ל]. ועיי' נמי להלן פ"א מ"ב גבי בגד מוסגר שנתערב עם שאר בגדים ונראה נגע באחד מהן דהדין הוא דטהור, וביאר הר"ש דנלמד מקרא דאת הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק, ומ"מ כתב הר"ש שדינו שיראה בתחילה והיינו הסגר, הרי מבואר דהר"ש לשיטתו דדין את הודאי הוא מטמא אינו מועיל לדין הסגר אלא לדין החלט. ועיי"ן.

ב- בשער"י (ש"ב פ"ז) כתב דלשיטת ר"ת [לעיל פ"ד מ"א] דכל מאי דס"ל לר"י דבספק אי בהרת קדמה לשער לבן הוי טהור הוא משום שחזקת הגוף עדיפא מחזקת טומאה [ובמקו"א (?): נתבאר בהרחבה] א"כ מבואר דכל היכא דהוי

שהרי למבואר מתני' בנזיר הוי דין נזקק לטומאה אחר לגמרי. עיי"ש.

והנה באמת קשה להבין באיזה אופן ביאר ר"ת את הסוגיא בנזיר, דהתם בגמ' מבואר דהביאה הגמ' דטעם המשנה הוא מדין לטהרו או לטמאו והקשתה הגמ' דא"כ נזקק לטומאה נמי ותי' הגמ' דרב יהודה קאי על ענין אחר והיינו דקאי לענין מאי דס"ל לרבי יהושע דבספק אי בהרת קדמה לשער לבן טהור.

וביאר דברי הגמ' כתבו תוס' שם בשם ר"ת דקושית הגמ' אי הכי נזקק לטומאה נמי היינו דבלא נזקק לטומאה לא צריך קרא דלטהרו או לטמאו כיון דטהור מטעם חזקה. עיי"ש. ולכאוי' תמוה דהא במתני' הנ"ל כפי שביארה המשנה בנגעים לא שייך לכאוי' חזקה דהרי באדם אחד שספק איזה נגע פשה לא שייך חזקה כיון דממנ"פ טמא. [וגם בבי' בני"א לכאוי' אחד מהם ממנ"פ טמא והגם דלכל אחד מהם יש חזקת טהרה מ"מ מ"ט לא יטמא הכהן אחד מהן מספק ויהיה נפ"מ בזה כמו שנתבאר לעיל] וגם ראייה לזה מהא דבעי' התם פסוקים בתו"כ כדי לטהר בכה"ג ואילו היה מדין חזקה אי"צ לקרא [ומה"ט בנזקק לטומאה בעי' קרא לטמא משום דהקרא שמטהר היינו גם בלא חזקה ולכן צריך קרא לטהר, ויבואר בזה להלן] ולשיטת הר"ש אי"ש הגמ' בפשיטות דבאמת אי"ז מדין חזקה אלא מכח הפס' דאיתא בתו"כ ולכן הקשתה הגמ' דא"כ גם בנזקק לטומאה יהיה טהור, אבל לר"ת קשה.

ובקר"א (בנזיר שם) ביאר דס"ל לר"ת דגם בכה"ג באדם אחד איכא חזקה כיון דין הטומאה אינו בממילא כשאר טומאות אלא תלוי במה שהכהן יטמא אותו, א"כ י"ל שאנו דנים על כל נגע בנפרד וכיון שלכל נגע יש חזקה שהוא טהור שוב מטעם חזקה אנו מטהרים, ומה דבעי' בתו"כ לפסוק כדי לטהרו אי"ז אלא אסמכתא בעלמא. עיי"ש. ומיושבות כל קושיות הר"ש על ר"ת. עיי"ש.

ונמצא דלכאוי' לשיטת ר"ת מוכח שהטעם שאנו מטהרים בבי' בני"א ואפילו באדם אחד הוא מטעם חזקה ולא בעי' לזה לקרא, ולא כמש"כ לעיל.

אכן לפמש"כ לעיל, לכאוי' גם בבי' אנשים בעי' לקרא לשיטת ר"ע ולא סגי בענין חזקה לחוד כמבואר, אלא דפליג על שיטת רבנן וס"ל שדין הטומאה מתייחס לאדם וא"כ כל היכא שהאדם הוא טמא ממנ"פ אין לנו דין לידע מחמת איזה נגע הוא טמא דסו"ס אית בו נגע שטמא ועל זה לא קאי הפס' דאת הודאי הוא מטמא ולא את הספק, משום דאדם זה הוא ודאי טמא. ואילו רבנן ס"ל שהפס' שמגלה לנו דאת הודאי הוא מטמא ולא את הספק קאי על הנגע עצמו ולא על האדם וא"כ כל היכא שלא ברור לנו מהו המטמא של האדם אין לנו לטמא אותו מספק.

ד) אמנם לכאוי' שיטת הקר"א מוכחת לשיטת ר"ת. דהנה שיטת ר"ת [בתוס' בכתובות ע"ה: והובא בר"ש בנגעים פ"ד מי"א] דהא דמטמאים רבנן בספק אי בהרת קדמה לשער לבן הוא משום דמיירי בנזקק לטומאה ור"י דמטהר למד מקרא שחזקת הגוף [שלא קדמה הבהרת לשער לבן] עדיפא מחזקת טומאה [מחמת מה שנזקק לטומאה] עיי"ש.

והנה בר"ש (שם) הקשה לשיטת ר"ת דס"ל דבנזקק לטומאה איירי ולמד כן מסוגיא בנזיר (ס"ה:): דמיירי בנזקק לטומאה, ותמה הר"ש דהא נזקק לטומאה התם מיירי בענין אחר לגמרי והיינו דמשנה זו היא אותה משנה דבפרק ה' בנגעים משנה ד' "כל ספק נגעים בתחילה טהור עד שלא נזקק לטומאה משנזקק לטומאה ספיקו טמא." [ועד כאן הובאה המשנה בנזיר] וביארה המשנה בטהרות "כיצד שנים שבאו אצל כהן אחד בזה בהרת כגריס ובזה כסלע ובסוף שבוע בזה כסלע ובזה כסלע ואינו ידוע באיזה מהם פשה, בין באיש אחד בין בשי אנשים טהור, ר' עקיבא אומר באיש אחד טמא בבי' אנשים טהור." עיי"ש. ודין נזקק לטומאה הוא בגוונא המבואר שם שפשה הנגע בשניהם ואחר כך ירד הפשיון מאחד מהם ולא ידוע ממי ירש הפשיון. וד"ז נלמד בתו"כ מקרא דעד שלא נזקק לטומאה נלמד מקרא ד"אאותו" את הודאי אתה מטמא ואי אתה מטמא את הספק, ונזקק לטומאה טמא נלמד מקרא "וטהרו" את הודאי מטהר ואי אתה מטהר את הספק. ולפ"ז קשה על שיטת ר"ת שכתב שנזקק לטומאה במחלוקת ר"י ורבנן הוא כנזקק לטומאה במתני' בנזיר,

ובהרת דיש בה ד' שערות לא שייך בזה חזקה א"כ קשה כנ"ל וברמב"ם (פ"ו ה"ה) פסק כרבנן וכן פסק כדברי התוספתא הנ"ל. וצ"ע.

ונראה לבאר בזה, דיש לחלק בין הספק בפ"ד מי"א גבי בהרת אי קדמה לשער לבן או להיפך, לבין הספק בפ"ה מ"ד איזה מהבהרות יש בה פסיון, דהספק אי בהרת קדמה לשער לבן היא בב' אופנים או כשיטת ר"ת האם עדיפא החזקת הגוף דהשער לבן קדם לבהרת מהחזקת טומאה [דמיירי בנוקס לטומאה] או דלא עדיף חזקת הגוף, ובאופן נוסף כשיטת שא"ר דהספק הוא האם עדיף חזקת הגוף על מה דדרך השער להתלבן מחמת הנגע או לא. ובב' אופנים אלו גדר הספק הוא שיש סיבה ברורה לטמא [היינו דרך השער להתלבן מחמת הנגע או חזקת טומאה] ומאידך יש סיבה ברורה לטהר [היינו חזקת הגוף]. משא"כ בספק בפ"ה מ"ד גדר הספק הוא דלא ידעי איזה מבין ב' הבהרות פשה ואין לנו סיבה לומר שפשה נגע זה או אחר [או דיש ד' שערות ולא ידעי איזה מהם קדם] דאין לנו בזה לא חזקת טהרה להכריע את הספק מחמתה בלחוד [כמבואר לעיל אות ב'] ולא חזקת טומאה לטמא. וממילא י"ל דהא דאמר הכתוב את הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק היינו דוקא היכא שאין צד ברור בספק לטהר או לטמא דבכה"ג אמרי' שאינו יכול לטמא בספק על הצד שהוא טמא, אבל היכא שיש ב' צדדים ברורים היינו צד ברור לטמא וצד ברור לטהר א"כ הגם שבסו"ד הוי רק ספק טמא אבל מ"מ כאשר הוא אומר שטמא בספק היינו שאין אנו מתעלמים מהצד הברור לטמא ודנים שלצד הזה דיש להכריע שהוא טמא לצד זה הוא באמת טמא, ובכה"ג לא נאמר הפס' דאת הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק ולכן פסק הרמב"ם דבספק בהרת קדמה לשער לבן הוא טמא מספק. [וה"ה דמיושבת שיטת ר"ת דס"ל כדעת הרמב"ם שטמא מספק לשיטת רבנן בפ"ד].

ז) באופן אחר אולי אפ"ל דהנה בשער"י (שם) כתב לתרץ הקושיא לשיטת ר"ת [מהא שיוצא לדבריו שבפ"ד מי"א בספק טומאה הדין הוא שטמא ואילו בפ"ה מ"ד מבואר דאת הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק] די"ל

ה) אמנם יש להקשות בזה, דהנה בתוספתא [הובא בר"ש פ"ד מי"א ופ"ה מ"ד] מבואר גם היכא שהיתה בהרת ובה ד' שערות לבנות וידוע לנו דשנים מהן הגיעו קודם שבאת הבהרת [ואינם מטמאות] ושנים מהן באו אחר הבהרת [ומטמאות] ולא ידעי אילו מהן באו לאחר הבהרת ואלו מהן באו קודם הבהרת הדין הוא שהנגע טהור כיון דבעי' שנדע מהם השערות שמחמתם אנו מטמאין אותו דאת הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק. עיי"ש.

והנה בכה"ג לכאוי' לא שייך חזקה כלל וא"כ חזי' דהדין דאת הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק לכאוי' אינו שייך כלל לדין חזקה וטהור בלה"כ [והגם שלדעת ר"ע לא מוכח ד"ז שהרי אפשר דלא ס"ל כתוספתא הנ"ל מ"מ בדעת רבנן מוכח כן].

ו) ברמב"ם (פ"ב ה"ט) פסק "ספק שער לבן קדם ספק הבהרת קדמה הרי זה טמא. ויראה לי שטמאתו מספק." הרי שפסק הרמב"ם כשיטת רבנן דפליגי על רבי יהושע וס"ל דבספק אי שער לבן קדם לבהרת הדין הוא דטמא, אלא שס"ל לרמב"ם שטמאתו מספק וד"ז אפשר לבאר או משום שס"ל כר"ת דמיירי בנוקס לטומאה וא"כ איכא חזקת טומאה כנגד חזקת הגוף והוי ספק, או דס"ל לרמב"ם כשיטת שא"ר שהטעם שרבנן מטמאין הוא משום שדרך השער לבן להלבין מחמת הנגע וא"כ מסברא יש לנו לומר שקדמה הבהרת לשער לבן, ומ"מ ס"ל לרמב"ם שאי"ז ודאי אלא ספק.

אלא דקשה לשיטת הרמב"ם מ"ט טמא ולא נטהרנו מטעם דאת הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק והכא הרי לא ידעי מחמת אנו מטמאין אותו וצ"ע. ומצאתי שעמד בקושיא זו בחזו"א נגעים ס"ה אות כ' עיי"ש. [ובאמת קושיא זו היא גם לשיטת ר"ת בשיטת רבנן מאי שנא שטמא בספק קדם שער לבן לבהרת ולא מטהרים משום דאת הודאי הוא מטמא ואינו מטהר את הספק].

והנה אם היינו אומרים שהדין דאת הודאי הוא מטהר ואינו מטהר את הספק הוא מחמת חזקה כשיטת הקר"א א"כ א"ש דבכה"ג דפ"ה מ"ד איכא חזקה משא"כ בפ"ד מי"א דליכא חזקה לטהר, אבל לפמשי"כ לעיל שבאדם אחד

אפשר לצמצם זהו צד רחוק מאוד שהגיעו הב"ש יחד עם הבהרת] וע"כ נקטי' שהגיעו הב"ש קודם לבהרת.

ומעתה היכא שידעי' בבירור שב' שערות הגיעו אחרי הבהרת היינו שידעי' שהבהרת הגיע בזמן מן הזמנים ואחריה הגיעו ב' שערות א"כ לא שייך חזקה בכה"ג כלל דאין החזקה מתייחסת לקדימת הב"ש לבהרת אלא לבהרת עצמה שהגיע בזמן היותר מאוחר אלא שממילא אנו יודעים שהגיעו הב"ש קודם אבל היכא שידעי' שהגיעו ב"ש אח"כ אלא שלא ידעי' איזה ב"ש מהד' שערות שיש לפנינו באו קודם ואלו באו אח"כ שוב לא שייך לדון חזקה כלפי כל אחד מהשערות. [והגם ששמעתי מת"ח לתרץ הקושיא באופן הנ"ל, מ"מ נלע"ד דא"א לומר חזקה מהטעם הנזכר.] ועיין.

אכן היה מקום לדון בדוחק לאידך גיסא, דהנה באחרונים כתבו ביאור אחר בהא דאיכא חזקה דשער לבן קדם לבהרת, עיין בשער"י (ריש שער החזקות) ובקו"ש (כתובות אות רס"ב) שביארו דממה שטיהרה התורה היכא שקדם השער לבן לבהרת וטמאה היכא שקדם בהרת לשער לבן מוכח שבכה"ג שבא השער לבן קודם אי"ז "נגע" ויסוד החזקה בחזקת בהרת הוא דאין באדם את ה"נגע" [היינו דנגע הוא כמו מחלה ויש חזקה שהאדם לא חולה] ולכן החזקה היא לא על המציאות של הבהרת אלא על ה"נגע" ולכן אין חזקה הפוכה שבא השער לבן קודם לכן אלא שהבהרת לא קדמה לשער לבן ולכן טהור.

ומעתה אולי אפשר לבא ולחדש שכיון שכל ב' שערות שבנגע הם סיבה בפני עצמה לעשות את הבהרת "לנגע" [שאין השער לבן סימן בעלמא אלא סיבה לטומאה] א"כ הגם שממנ"פ יש לאדם נגע אבל מ"מ יש חזקה כלפי כל ב"ש בפני"ע שהאדם אינו טמא מחמתם, והגם שלא היינו אומרים חידוש זה מסברא דידן דכיון שהנגע טמא בודאי מה איכפת לן מאיזה ב"ש הגיע הטומאה, מ"מ י"ל דזה גופא גלי לן רחמנא בקרא דאת הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק דלא נימא ממנ"פ אלא נדון כל סיבה לטומאה בפני עצמה וכיון שכלפי כל ב"ש יש חזקה שאין האדם נטמא מחמתם א"כ גלי לן קרא שא"א לטמא אדם זה.

אכן כ"ז בכה"ג דיש לדון על נגעים אלו בהלכות חזקה [אפי' אם בעלמא לא היינו אומרים חזקה בכה"ג כמבואר] אבל גבי בהרת קדמה לשער לבן דאיכא חזקה כנגד חזקה או רגליים לדבר שהבהרת קדמה לשער לבן א"כ לא שייך לדון שהקרא יאמר לנו לילך בתר החזקה שהרי איכא

דהפסוק דאת הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק מיירי באופן שיש חזקה לטהרה.

וביאור דבריו, דהגם שבעי' לפסוק ובלה"כ לא היינו הולכים בתר חזקת טהרה [כמבואר לעיל אות ב'] מ"מ הפסוק מגלה לן שכל היכא שיש חזקת טהרה אין לנו לטמאות מספק והיינו דהפסוק מגלה לן דניזיל בתר החזקת טהרה בודאי ולא נטמא בספק, וגם באדם אחד י"ל דאזלי' בתר הנגע ולא בתר האדם ונקטי' את החזקת טהרה שהאדם טהור מחמת נגע זה.

אמנם בזה לבד לכאוי' לא סגי שהרי בדין התוספתא דיש ד' שערות בבהרת וידוע שב' שערות באו קודם לבהרת וב' באו אח"כ א"כ הנגע בודאי טמא ומה שייך חזקת טהרה בכה"ג.

אכן היה מקום לומר דהנה בעיקר הדין דבספק אי בהרת קדמה לשער לבן דאיכא חזקה שהשער לבן קדם לבהרת הובא בשם בשם הגר"ח (בספר נאות יעקב והובא נמי בספר אהל אברהם עמ' שסח) לבאר שבדבר שאין בו נפ"מ בפני עצמו לא שייך לדון עליו חזקה ולכן שער לבן שאין בו נפ"מ בפני עצמו לא שייך לדון בו שקדם לבהרת, משא"כ בהרת שיש בה נפ"מ בפני עצמה [שהיא צריכה הסגר] לכן שייך לדון בה חזקה שבאה בזמן היותר מאוחר. עי"ש.

ומעתה יש לדון דעל כל שער ושער בבהרת יש חזקה שהבהרת הגיע יותר מאוחר ממנו וא"כ גם בכה"ג דאיכא ד' שערות איכא לחזקה ונימא דהפס' מלמדנו שבכה"ג דאיכא חזקה כה"ג טהור הגם שידעי' שהנגע טמא בודאי.

אמנם נראה לענ"ד שביאור זה אינו, דהנה בעיקר דברי הגר"ח הנ"ל צ"ב מ"ט לא נימא שהגיעו ב' השערות ביחד עם הבהרת דלכאוי' החזקה אומרת לנו שהבהרת הגיע בזמן היותר מאוחר אבל אין היא אומרת שהגיע הבהרת אחרי השער לבן וא"כ מדין החזקה היה אפי"ל שהגיע הבהרת יחד עם הב' שערות ונתבאר במקו"א די"ל דכבר נחלקו הראשונים האם בב"א טהור או טמא ולצד דבב"א טהור ודאי א"ש וגם לצד דטמא י"ל שאין לנו לנקוט שהב' שערות הגיעו בדיוק יחד עם הבהרת [דאי אפשר לצמצם וגם אם

לא עדיפא] ובזה שיטת רבנן דטמא מספק. וא"ש שיטת הרמב"ם.

חזקה או רגליים לדבר המנגד לחזקה זו ומאי אולמא האי מהאי [ורק שיטת ר"י דמ"מ קרא מלמדינו שחזקת הגוף עדיפא או דטהור גם אם

סימן ג'

בדין את הודאי הוא מטהר ואינו מטהר את הספק

אלו שערות קדמו לבהרת ואלו שערות באו אחרי הבהרת דכה"ג לכאוי' ליכא חזקה ומ"מ טהור מקרא. עיי"ש.

ולפ"ז י"ל דמאחר שאיכא קרא לטהר עד שלא נזקק לטומאה הגם שמדין חזקה אין לטהרו, א"כ צריכים אנו לקרא לומר שהיכא שיש חזקת טומאה לא נטהר מחמת אותו קרא אלא יהיה טמא. ועיין.

ולפ"ד הקר"א (בנוזיר ס"ה) שס"ל בשיטת ר"ת דבאמת אי"צ לקרא לטהר אלא טהור מדין חזקה [כמובאר בתוס' בנוזיר שם שבלא נזקק לטומאה ל"צ קרא אלא טהור מחמת חזקה] והיינו משום שאת הדין שדנים על כל נגע בפ"ע ידעי' מסברא, וקרא אסמכתא בעלמא. א"כ ה"ה הכא לקרא דאת הודאי הוא מטהר ואינו מטהר את הספק י"ל דבאמת אי"צ לקרא אלא הוי אסמכתא בעלמא. ועיין.

ב) והנה בחזו"א (נגעים ס"ה אות י"ב במוסגר) כתב לבאר ד"ז בב' דרכים אחרות. א- דכיון דמייירי בכה"ג שנתערבו ב' בני"א ואם היה מטהר מספק אחד מהן היה אחד מהן טהור ואם יביאו שניהן קורבנות על תנאי ואח"כ נודע מיהו הטהור היה מועיל הקרבן לזה שנתברר שהוא הטהור למפרע, ולזה בעי' לקרא דאת הודאי הוא מטהר ואינו מטהר את הספק שלא יהני שכל שלא ידוע שנטהר אינו יכול להביא קרבן טהרה ולהטהר גם אם יתברר אח"כ שהיה סיבה לטהרו. [ועיין לעיל בענין את הודאי הוא מטהר ואינו מטהר את הספק שהבאנו דברי הגרש"ש דכתב כעיי"ז לענין טומאה שאילולי קרא יכול לטמאות מספק ואח"כ כשיתברר מיהו הטמא יהיה טמא משעה ראשונה].

א) במתני' פ"ה מ"ה. "משנזקק לטומאה ספיקו טמא כיצד שנים שבאו אצל כהן בזה בהרת כגריס ובזה כסלע בסוף שבוע בזה כסלע ועוד ובזה כסלע ועוד שניהם טמאין אע"פ שחזרו להיות כסלע וכסלע שניהן טמאין עד שיחזרו להיות כגריס." ובר"מ ובר"ש וברא"ש הביאו שמקור הדין הוא ממה שאמרו בתו"כ דילפי מקרא שנמא "ואם תחתיה תעמוד הבהרת לא פשתה בעור והיא כהה שאת המכוה היא וטהרו הכהן" את הודאי הוא מטהר ואינו מטהר את הספק. עיי"ש. ויש לבאר מ"ט בעי' בכה"ג לקרא, הרי הכא אין סיבה כלל לטהר דהגם שאחד מהם נטהר ממנ"פ הרי כל שאין אנו יודעים מיהו הטהור הרי כל אחד מהם הוא בחזקת טומאה ופשוט הוא בהלכות חזקה דכל שלא ידעי' שנטהר אין לטהרו מספק.

ונראה לדון בזה בהקדם לפי הסברות שנתבארו לעיל [בענין ספק נגעים בלא נזקק לטומאה] דהובא שם דהיכא שלא נזקק לטומאה נמי ילפי' מקרא דטהור משום דאת הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק ויש להבין מ"ט בעי' לקרא ולא נימא דניזיל בתר חזקה, ונתבאר שם כמה דרכים בזה דלענין הספק באדם אחד לכאוי' צ"ל דגלי לן קרא שטהור משום שאין אנו דנים את האדם שבדאי יש בו נגע אלא אנו דנים כלפי כל נגע בפני עצמו ולכן יש בזה חזקת טהרה, וגם בב' בני"א הבאנו די"ל דבעי' לקרא כדי שלא נטמא אחד מהם ונפ"מ שאם יתברר אח"כ מיהו הטמא יהיה טמא משעה ראשונה, ועוד הובא לדון שמאחר שאיכא ודאי הסגר א"כ ליכא לחזקת טהרה, וביותר הובא לעיל שכיון דגם בנגע אחד וד' שערות טהור היכא שלא ידעי'

דאת הודאי הוא מטהר ואינו מטהר את הספק היינו שלא נזיל בתר חזקה בכה"ג לטהר. וצ"ע אם מצאנו באיזה מקום שאזלי בתר חזקה כה"ג לטמא או לטהר בנגעים [דמבית המנוגע אין להוכיח דהגם שאזלי התם בתר חזקה גם היכא דאיכא חסר לפניך מ"מ התם כאשר טימא את הבית לא היה ריעותא בחזקה ורק אח"כ שבאים לטמאות מי שנכנס לבית איכא ריעותא בחזקה אבל עיקר טומאת הכהן היתה בחזקה בלי ריעותא] וצ"ע.

ג) והנה שמעתי לדון בנדון זה בגוונא דבאו לפנינו ב' בני"א ובזה כסלע ובזה כגריס ואחרי שבוע יש בשניהם כסלע ועוד דתרוויהו טמאים מדין פסיון, וכאשר אנו באים לדון על כל אחד מהם כמה הוא פשיונו לכאוי יש לומר שיש לכ"א מהם חזקה שפשיונו גדול יותר היינו שהיה בו גריס ועתה יש בו סלע ועוד, כיון שמעיקרא הרי לא היה בו בהרת כלל וא"כ כאשר אנו דנים על ראייה ראשונה [שבה מסגירים אותו] יש לו חזקת הגוף שהנגע שבו הוא רק כגריס ולא יותר [והגם שעתה אי"ז נפ"מ אם יש בו כגריס או יותר מ"מ כיון שיהיה נפ"מ בזה בעתיד לענין אם יפשה ויילך הפשיון אי"כ יש לנו לדון עתה את חזקת הגוף שלו שלא נולד בו כי אם נגע כגריס]. וא"כ לכאוי כיון שיש לכ"א מהם חזקה שהיה בו רק כגריס מעיקרא הרי כאשר בסוף השבוע חז"י שיש בו סלע ועוד נמצא לכאוי שפשיונו הוא מגריס עד סלע ועוד וא"כ היכא שנמצא בסוף השבוע השני שיש בשניהם כגריס צריכים להיות שניהם טמאים בודאי מכך החזקה דמעיקרא שהיה בכ"א מהם כגריס בלבד.

אמנם יש לדון בחזקה זו שהרי ידוע יסוד האחרונים [אבנ"ז ? וחזו"א ? והגר"ט ?] שחזקה דמעיקרא שענינה לומר שהשינוי נעשה בזמן היותר מאוחר אינה יכולה לקבוע לנו באופן חיובי מתי היה השינוי וכמה שינוי היה אלא רק באופן שלילי שעד זמן מסוים לא קרה השינוי [ולכן מי שנולד בבין השמשות שהוא ספק שבת ספק חול אינו נימול בשבת מחמת חזקת מעוברת דמורה לנו שנולד בשבת אלא כל ענין החזקה לומר שלא נולד ביום שישין] וא"כ הנ"ל אין אנו יכולים מחמת חזקת הגוף לקבוע שהיה בו כגריס מעיקרא וע"י החזקה נחליט שהפשיון שבו הוא מגריס עד

ב- באופן אחר ביאר החזו"א דכל שעבר הועוד ונשאר בשניהם רק כסלע לא חשיב חזקה להחליט, כיון דמתחילת ההחלט הרי היה ספק מהו הפשיון בכל חד מהם שהרי אחד מהם פשיונו מסלע עד סלע ועוד ואחד מהם פשיונו מגריס עד סלע ועוד, ובכה"ג יש לדון חזקה לאידך גיסא דנימא דהפשיון הוא רק הועוד כענין שנאמר בסוגיא ביבמות ל' ע"ב אשה זו בחזקת וכו' [וביאור דבריו, דבזמן שאנו באים לטמאות אותם כיון שיש בהם עתה סלע ועוד ולא ידע"י לאיזה מהם היה סלע מתחילה ולאיזה מהם היה גריס מתחילה, יש לכ"א חזקת טהרה לומר שאם יהיה בו סלע יהיה טהור והינו שכל היכא שיחזור לסלע יהיה בזה דין של הלך הפשיון והגם שעכשיו הוא ודאי טמא הרי איתא בסוגיא ביבמות הנ"ל שיש חזקה דלפי המצב של עכשיו אם תרד סיבת האיסור תהיה האשה מותרת והיינו חזקה דרבה שם וה"נ יש לו חזקה שאם ירד הסיבה המטמאה אותו בודאי היינו ה"ועוד" יהיה טהור כדמעיקרא].

אלא שהקשה החזו"א דא"כ מ"ט באמת הוא טמא ולא אמרי' שהוא בחזקת טהרה כנ"ל, ות"י החזו"א ז"ל "י"ל כיון שהוא נחלט מ"מ לא שייך חזקה, דעיקר מאי דאמרי' דהיה בו כסלע מעיקרא משום דמעיקרא גריס וסלע שווין אבל בסוף שבוע אי פשה מתחדש בו נגע מוחלט, ולעולם לנו למעט החידוש ולהעמיד על חזקה דמעיקרא, אבל כל שנחלט מ"מ לא שייך חזקה ומ"מ הוא נשאר בספק מה הוא פשיונו וכשהלך הועוד נשאר בספק ולא בחזקה ודאית אלא שא"מ את הספק." עכ"ד.

ודברי החזו"א צריכים ביאור דממנ"פ אם יש חזקה כענין חזקה דרבה ביבמות הנ"ל הרי צריך להיות טהור ואי אין חזקה הרי גם ספק טמא אינו צריך להיות. ועוד צריך לבאר במה דחה החזו"א את הסברא דאיכא חזקה שאם ירד פשיונו יהיה טהור. וצ"ע.

והנה לכאוי יש מקום להסתפק דהכא הגם דאיכא באמת חזקה דצריך לטהרו מ"מ הרי איכא הכא תרתי דסתרי כמו בבי' שבילין והגם דבעלמא אזלי בתר חזקה גם בכה"ג מ"מ כבר ידוע מה שכתבו האחרונים דחזקה בכה"ג אי"ז בירור אלא הנהגה בעלמא וא"כ אולי י"ל שע"ז קאי הפס' לומר

במשנה ד' דלא נזקק לטומאה איכא רק חזקה לטהר ואילו במ"ה דנזקק לטומאה איכא חזקה לטמא וקשה מה שהייכות של נזקק לטומאה התם להכא, וכתב הר"ש ז"ל "ומיהו ר"ת יכול לדמות נזקק לטומאה ידיה אהאי דהתם" עיי"ש. ודברי הר"ש צ"ע כיצד יכול ר"ת לדמות הרי הכא הוי חזקת טומאה בלבד כיון שודאי נטמאו שניהם והספק הוא מי המם נטהר וליכא כלל חזקה לטהר משא"כ התם דאיכא חזקה כנגד חזקה.

אמנם למתבאר לעיל על דרך החזו"א הנ"ל נמצא שגם בסוגיין איכא חזקה כנגד חזקה [היינו חזקת הגוף לטמא כנגד חזקת טהרה לטהר] אלא דהכא כאשר אנו דנים לטהר איכא פס' דאת הודאי הוא מטהר אוינו מטהר את הספק ולכן טמא בודאי וזה לא שייך בסוגיא התם [ובסימן ? ביארנו מ"ט לרבנן דהתם לא אמרי' לאידך גיסא דאת הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק כדאיתא בפ"ה מ"ד]. אלא דמ"מ בדעת רה"ש קשה לומר כן שהרי בהמשך דבריו הקשה הר"ש התם על ר"ת דלדבריו יצא דסתם משנה הכא דלא כר"י שהרי הכא הדין הוא שטמא ולר"ת לשיטת ר"י הדין הוא שטהור, עיי"ש, ולפי דברינו הנ"ל שכוונת הר"ת היא דבנזקק לטמאה איכא נמי חזקה כנגד חזקה הרי החזקת הגוף היא לטמא ובאמת טמא הכא לר"י ואי"ז סתמא דלא ר"י [אכן זה לא יקשה מ"ט בעי' לר"י לקרא דאת הודאי הוא מטהר הרי חזקת הגוף עדיפא ויש לטמאות מחמתה דהרי נתבאר דלא דמי החזקת הגוף דהכא לשאר מקומות דהכא מהני החזקת הגוף רק לענין ריעותא בחזקת הטהרה. ועיין].

ה) אכן לכאוי' י"ל בדברי החזו"א באופן אחר, דהנה יש לדון בעיקר החזקה שכתב החזו"א [לעיל אות ב'] דלכאוי' לא דמי לכל חזקה דרבה ביבמות שם שהרי התם הגם שעתה האשה אסורה מ"מ היתרה בא ממילא וכה"ג מצאנו שיש לה חזקה גם עתה שכאשר ימות בעלה תהיה מותרת וכד' אבל הכא שהטומאה תלויה במאמרו של הכהן ואי"ז דין דממילא טהור לכאוי' יש לדון אי אמרי' חזקה זו, דאילו היה הדין דטהור ממילא אזי י"ל שכל מה שיש כח לטמאות אותו הוא בגוונא שאם ירד לכסלע יהיה טהור אבל כיון

סלע ועוד, ויהיה טמא בודאי מחמת החזקה היכא שירד הפשיון לסלע. [אלא שיש חולקים על יסוד האחרונים הנ"ל ובסימן ? הארכנו בביאור השיטות הנ"ל]. אמנם גם אי"נ שאין החזקה יכולה לקבוע שהפשיון היה מגריס עד סלע ועוד מ"מ אם נמצא חזקה אחרת שתאמר לנו שהיה בו סלע מעיקרא והפשיון היה רק ה"ועוד" נוכל לומר שהחזקה הנ"ל [שהיה בו גריס מעיקרא] תעמוד כנגדה ותעשה ריעותא בחזקה זו. [ועייין מש"כ בסימן ? לבאר ביסוד זה סוגיא דחזקת הגוף בכתובות ט' ע"א].

ומעתה יש לדון בביאור דברי החזו"א הנ"ל דנתבאר לעיל [אות ב'] שס"ל שיש בנדון דידן חזקה לומר שהיה בו סלע מעיקרא והיינו חזקת טהרה שהגם שאנו מטמאין אותו יש לו חזקת טהרה שאם ירד הנגע לסלע היה טהור ויחשב כהלך הפשיון וכענין החזקה ביבמות ל' ע"ב. כמבואר. אלא שהקשה דא"כ צריך להיות טהור בודאי מחמת חזקה זו ומ"ט הוי טמא, וכתב החזו"א דמ"מ כיון החלטנו אותו הוי טמא מספק ודבריו צ"ב כמש"כ לעיל, אכן להנ"ל נראה בביאור הענין דבאמת יש כאן דין של חזקה כנגד חזקה דמחד גיסא איכא חזקה לטהר אותו כמבואר בחזו"א ומאידך יש חזקה לטמא אותו היינו חזקת הגוף כמבואר לעיל [וגם אם א"א לדון בחזקת הגוף הזו בפ"ע לטהר מ"מ לענין לעשות ריעותא בחזקה אחרת יכולים אנו לדון ע"פ חזקה זו], ונמצא דבהלכות חזקות הוי ספק ולהכי בעי' לקרא דאת הודאי הוא מטהר ואינו מטהר את הספק. ועיין.

ד) ואם כנים אנו בזה לכאוי' יש בזה ליישב דברי ר"ת התמוהים בנגעים פ"ד מ"א, דהנה שיטת ר"ת התם היא דנחלקו רבנן ורבי יהושע גבי ספק אי בהרת קדמה לשער לבן בגוונא דנזקק לטומאה [היינו שהיה טמא מחמת נגע אחר וקודם שנטהר נולד בו ספק זה אי קדמה שער לבן לבהרת] דלרבנן הוי ספק כיון שאיכא חזקת הגוף כנגד חזקת טומאה ולר"י טהור דעדיף חזקת הגוף מחזקת טומאה. [ועייין בסימן ? שנתבארה מחלוקתם בהרחבה] אכן בר"ת נראה שדימה ד"ז דנזקק לטומאה לדין נזקק לטומאה במשנתינו הנ"ל, וכבר עמד הר"ש (שם) שלכאוי' לא דמי כלל דהתם איכא חזקה כנגד חזקה כמבואר אבל הכא

ובפירוש המשנה כתב הרא"ש שהנדון הוא לענין דין ביטול ברוב, דבגד המוסגר שטומאתו קלה בטל ברוב משא"כ בגד המוחלט עי"ש. אמנם הר"ש ביאר דברי המשנה בהלכות ספיקות, דברישא דבגד מוסגר [היינו בגד שעמד בעינו בסוף שבוע ראשון וכהה בסוף שבוע שני, שהדין הוא שקוצצים את הנגע ומסגירים את הבגד] שנתערב באחרים ונולד עתה נגע באחד הבגדים ולא ידוע האם נולד בבגד המוסגר שאז דינו לשריפה, ואי נולד בשאר הבגדים דינו להסגר, אזי אמרי' שכולם טהורים ויראו כתחילה, וטעם הדבר כתב הר"ש שהוא מחמת הדין דאת הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק. והגם דהכא ליכא חזקה לטהרה שהרי הוי ספק בתערובות היינו שאנו דנים האם הבגד הזה שיש בו הנגע הוא הבגד המוסגר דמעיקרא וא"כ לא שייך בזה חזקה, מ"מ שיטת הר"ש היא שד"ז דאת הודאי הוא מטהר וכו' הוא גם בלא חזקה וכמבואר לעיל (סי' ג') עי"ש.

ובסיפא דמתני' דבגד המוחלט שנתערב באחרים כולם טמאים כתב הר"ש ז"ל "דכיון דנזקק לטומאה אין הספק מטהרו." ויל"ע בדין זה, דבכה"ג נמי ליכא חזקה לטומאה לכל הבגדים שהרי הספק הוא על כל אחד מהם אם הוא הבגד הטמא ואין כאן לא חזקת טומאה ולא חזקת טהרה אלא ספק בלא חזקה, ולא דמי לנדון דנתבאר בארוכה לעיל גבי ב' בנ"א שנטמאו וספק אם נטהרו, דהתם הרי היו האנשים ודאי טמאים ובהו מבואר דאיכא לדין דאת הודאי הוא מטהר ואינו מטהר את הספק, ונתבאר בהרחבה לעיל מדוע איצטריך לפס' ולא אמרי' שטמא מחמת חזקה כדקימ"ל בכל מקום דאזלי בתר חזקה, ומ"מ מהמשנה התם לא מוכח שלא מטהרים בספק אלא בגוונא שכבר נטמא והנדון הכא הוא לטהרו. אבל גבי נדון דידן לכאוי הוי ספק בעלמא אי הוי בגד טמא או לא בלא כל חזקה, ובגוונא יש לדון דלכאוי היה מקום לומר דכיון דוי ספק בדאוי בלא כל חזקה יהיה הדין שצריך לשרוף מספק וכמו שבאמת מבואר במתני' דכולם טמאין.

אבל מאידך יש להבין מדוע לא נאמר הכא ספק נגעים לקולא, דמאחר שנתבאר לעיל דדין ספק נגעים להקל אינו מחמת דין חזקה וגם בגוונא שאין חזקה להקל איכא לדין

שגם אם ירד פשיונו בעי' לאמירת הכהן כדי לטהרו א"כ יש לדון שלא שייך חזקה שאם ירד לכסלע יהיה חייב לטהר אותו הכהן, אכן מאידך כיון שאמירת הכהן אינה סיבה לטהרה הגם שהיא נצרכת לטהרה י"ל שהכהן יודע על פי חזקה שהיה בו סלע מעיקרא ולכן יטהר אותו. אלא שבזה יש לדון לפי היסוד האחרונים שאין אנו יודעים מחמת החזקה באופן חיובי שהיה בו סלע אלא רק אין אנו יכולים לנקוט שהיה בו גריס וא"כ אילו טהרתו היתה ממילא א"ש דאין לנו כח לטמאות אותו אלא בהגבלה שאם ירד לכסלע יהיה טהור אבל כיון שהכהן צריך לטהר ובלה"כ אינו טהור א"כ כל היכא שאין בירור חיובי שהיה הנגע כסלע מעיקרא לכאוי לא שייך לטהרו. וצ"ע.

אלא שאפשר שזו גופא כוונת החזו"א דכיון שהוא נחלט א"א לומר בו חזקה זו אלא דמ"מ הוי ספק, וביאור דבריו דבאמת מחמת חזקה זו לחוד היינו חזקת טהרה דהיה בו סלע מעיקרא ואם ירד פשיונו לסלע יהיה טהור, א"א לטהרו כיון שבעי' למאמרו של הכהן לטהר אותו ובעי' שידע הכהן שהיה בו סלע מעיקרא ועי"י החזקה הנ"ל א"א לומר שידע הכהן שהיה בו סלע מעיקרא וכיון שטמאנו אותו א"א לטהרו א"כ נדע ע"פ חזקה בודאי שהיה בו סלע מעיקרא [ורק אם היה ענין הטהרה ממילא היה מקום לאמר שאין לנו כח לטמאותו אלא עד כמה שאם יחזור לכסלע יהיה טהור] אמנם א"ש דבעי' לקרא דאת הודאי הוא מטהר ואינו מטהר את הספק שהרי הגם שאין בחזקת טהרה [שהיה בו כסלע] סיבה לטהרו בודאי אבל מ"מ מהני חזקה זו לעשות ריעותא בחזקה שכנגדה [כמו שנתבאר לעיל לענין החזקת הגוף בכה"ג] וא"כ מבואר שהגם שיש לכל אחד מהם השתא חזקת טומאה אבל מ"מ א"א לנקוט מחמת חזקה זו שלא ירד פשיונו של כ"א מהם שהרי יש ריעותא בחזקה זו במה שיש לנו לומר מחמת חזקת טהרה שהיה בו כסלע ויש כח בחזקה זו לעשות ריעותא בחזקה שכנגדה ונשאר הדבר בספק, ולכן בעי' לקרא דאת הודאי הוא מטהר ואינו מטהר את הספק.

(ו) הנה במתני' (פי"א מי"ב) "בגד המוסגר שנתערב באחרים כולם טהורים... ומוחלט שנתערב באחרים כולם טמאים."

אדרבא דינו לחומרא. לכן במשנה דנתערב בגד טמא בבגדים טהורים הדין הוא שכולם טמאין. [אלא דיל"ע האם ד"ז הוא מסברא שלא נאמר דין ספק נגעים לקולא בכל גווני אלא כמבואר, או"ד שגם זה נלמד מהקרא דלטהרו או לטמאו את הודאי הוא מטהר ואינו מטהר את הספק. ובלשון הר"ש אין הכרע לכך וצ"ע].

ספק נגעים להקל [ועיין לעיל ס"ג הרחבה בזה וכן להלן ס"ה גבי ספיקא דדינא בנגעים] א"כ ה"נ לא נימא ספק לחומרא אלא ספק נגעים להקל.

והנראה מבואר מדברי הר"ש הנ"ל שדין ספק נגעים להקל אינו הלכה שכל ספק נגעים אזלי בו לקולא, אלא רק כאשר גדר הספק הוא האם מוטל עליו לטמא בנגעים בגד או אדם או לא אזי הדין הוא שספק נגעים להקל גם בלא דין חזקה [ולא נימא ספק דאורייתא לחומרא]. אבל כאשר הנדון אינו האם לטמא בגד או אדם אלא דיש טומאת נגעים ונסתפק לנו האם הבגד או האדם הזה הוא אותו אדם שכבר טמאנו אותו בזה ליכא לדין ספק נגעים להקל אלא

סימן ד'

ספיקא דדינא בנגעים

[דין ספק נגעים להקל בלא חזקה]

פ"ב מטומאת צרעת שס"ל שבספק בדין לא אזלי בתר חזקה דע"י חזקה לא ישתנה מאי דאמר רחמנא למשה מסיני. עיי"ש. [וכדברי המל"מ מבואר ברעק"א (ומהדו"ק סי' ל"ז וח"ז אה"ע ס"ג) והביא כן מהכה"ג יו"ד סי' ס"ג וכן כתב באבני מלואים (סי' כ"ז סק"ח) ובתב"ש (סי' כ"ט) ובקונטרס הספיקות (כלל ד' ס"ד) ועיין היטב במל"מ הלכות עדות (פ"ו ה"ז)].

ב) והנה בדעת ר"י יל"ע האם ס"ל שבאמת בכה"ג אזלי בתר חזקה ולא ס"ל כחידושו של המל"מ שלא אזלי בתר חזקה בספק בדין [הנה בכמה ראשונים מצאנו דדין הממע"ה נאמר גם בספיקא דדינא. עיין ברש"י (כתובות

א.) שיטת רבי יהודה (נגעים פ"ב מ"א) במאי דאיתא במתני' שם דמראות נגעים להקל מבוארת בתורת כהנים (תזריע א' ה') שכיון שאיכא סתירה בפסוקי התורה אזלי להקל כיון דקימ"ל מראות נגעים להקל. ולכן גבי גרמני אזלי בתר עור "בשרו" וגבי כושי אזלי בתר עור "הבשר". עיי"ש. אכן יש להקשות דבמתני' לקמן רפ"ה מבואר שהטעם להא דמראות נגעים להקל הוא משום דאזלי בתר החזקה והכא מאי חזקה איכא.

ועיין במשנה אחרונה שכתב דבאמת זהו טעם רבנן דפליגי ע"ד רבי יהודה ולא אזלי להקל משום דהכא כיון דמספקא לן בפירוש הקרא לא שייך בזה חזקה, וציין לדברי המל"מ

מקומות [מאיזה סיבה] או"ד שאין הפסוק מטהר מטעם חזקה כלל אלא הוי דין חדש שכל ספק נגעים גם היכא שנזקק לטומאה וליכא לטהר מחמת החזקה מ"מ טהור. וא"נ דלדברי הרא"ש בדעת ר"ת אין בקרא דלטהרו או לטמאו דין דחזקת הגוף בנגעים כה"ג עדיפא מחזקת טומאה אלא דהגם ששקולים הם מ"מ טהור מקרא הנ"ל א"כ לפ"ז י"ל בדעת רבי יהודה דה"ה בכה"ג שאין כלל לחזקה יש ללמוד מהפס' דניזיל לטהר, וא"ש דעת ר"י במתני'. ועיין.

[אכן לדעת הר"ש בדעת ר"ת דס"ל שהקרא דלטהרו או לטמאו מלמדינו דין בחזקות שחזקת הגוף עדיפא משאר חזקות, אכתי אין ליישב בהכי את שיטת ר"י דלשיטתו צ"ל שהקרא לא קאי על דיני חזקות כלל]

ד) ב- באופן נוסף נראה לבאר דהנה במתני' להלן פ"ה מ"ד מבואר שכל ספק נגעים בתחילה עד שלא נזקק לטומאה טהור, ועיין בר"ש ובראשונים שם שדין זה נלמד מדברי התו"כ דכתוב בפס' "וטהרו אותו" את הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק ועיין להלן בסימן ? שנתבאר בהרחבה מאיזה טעם בעי' לקרא הנ"ל ולא מוקמי' בתר חזקת טהרה ועיקרי הדברים הם שמייירי התם לדעת רבנן באדם אחד שיש בו ב' נגעים שאחד מהם טמא ואחד טהור וא"כ מדיני חזקה בעלמא א"א לפסוק שהוא טהור ועוד דמייירי התם גם בנגע אחד שיש בו ד' שערות לבנות ושנים מהם באו לאחר הבהרת ושנים באו קודם הבהרת אלא שלא ידעי' איזה ב"ש באו אחר הבהרת ובכה"ג לכא' ליכא כלל חזקת טהרה ומ"מ טהור מהאי קרא שלמדנו שכל שלא יגוע מאיזה סיבה מטמאין אותו אמרי' דאינו טמא, וגם בב' בנ"א נתבאר שם דבעי' לקרא בכה"ג דלכיא חזקת טהרה או דלא נימא שיטמא הכהן אחד מהם בספק ונפ"מ אם יתברר אח"כ מיהו הטמא עיי"ש בהרחבה.

ומ"מ ע"פ הנ"ל י"ל דזהו טעמו של ר"י דס"ל שגם בספק בדין אי טמא או טהור הדין הוא דספק נגעים להקל מקרא דאת הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק דנאמר גם בכה"ג דליכא חזקה כלל לטהר דמ"מ טהור מקרא הנ"ל. [אכן התם נתבאר לשיטת ר"ת דצ"ל דהתם נמי בעי' לדיני

ע"ג: ד"ה גבי ממונא) בספק אם סתם אדם מעונין באשה נדרנית דכתב "גבי ממונא לקולא דהמוציא מחבירו עליו הראיה וכיון דמספקא לן לא גביא" הנה בכל ספק בדעת בני אדם יש נדון אי חשיב ספיקא דדינא או ספק במציאות ומסקנת הקונטרס הספיקות (כלל א') דהוי כספק בדין ואף המל"מ (שר"ל דחשיב ספק במציאות) חזר בו עיי"ש אמנם באבנ"מ (כ"ז סק"יח) נקט שספק בדעת בנ"א הוי ספק במציאות וכ"כ הריא"ז בקונטרס הראיות על ב"מ (פ"ט ראה י"ד) ואכמ"ל. וכן מבואר ברש"י בגיטין (ס"ג: ד"ה ספק) גבי ספק אי הולך כזכי או לא דכתב דספק ממונא לקולא "והמוציא מחבירו ידו על התחתונה לפיכך אינו חוזר" וכן מבואר ברש"י שם. וכתבו תוס' (ב"ב ס"ב: ד"ה איתמר) ז"ל: "בכל דוכתי אמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה בין היכא דמספקא בעובדא היכי הוה כגון... בין מספקא לן בדינא כההיא דסוף השואל (ב"מ ק"ב:)... דהממע"ה. התם נמי הוה ספק בדעת בני אדם.]

ג) ונראה לבאר בזה ב' אופנים, א- באופן אחד י"ל בדעת ר"י דהנה שיטת ר"ת בנגעים פ"ד מ"א דנחלקו רבנן ורבי יהושע בספק בהרת קדמה לשער לבן אי טמא או טהור ושיטת ר"י דטהור מרקא דלטהרו או לטמאו היינו שפתח בו הכתוב תחילה בטהרה, וביאר ר"ת שמייירי בנזקק לטומאה היינו שהיה בו נגע אחד וקודם שנטהר נולד בו האי ספק אי בהרת קדמה לשער לבן דאיכא חזקת טומאה וכנגדה חזקת הגוף לנקוט שהשער לבן קדם לבהרת [ובסימן ? נתבאר דין החזקה דשער לבן קדם לבהרת עיי"ש] ובשיטת ר"ת ביאר הר"ש (נגעים שם) וכן הוא בתוס' בכתובות ע"ה: דקמ"ל בפסוק הנ"ל דחזקת הגוף עדיפא מחזקת טומאה, אכן שיטת הרא"ש בביאור דברי ר"ת היא דקרא דלטהרו או לטמאו אינו מלמדינו דחזקת הגוף עדיפא מחזקת טומאה אלא דמ"מ איכא קרא לטהרו או לטמאו דבכה"ג דאיכא ספק בגוונא דנזקק לטומאה דטהור [ונתבארו דבריו בהרחבה בסימן ?] הנה יש לדון למבואר בדעת התוס' הרא"ש, האם דין זה דלטהרו או לטמאו שממנו לנמד שגם בנזקק לטומאה טהור האם הוא דין מחמת החזקה אלא שהוא דין מיוחד בנגעים שחזקת הגוף אלימא מחזקת טומאה אבל אין ללמוד ממנו לשאר

מזה דשיטת ר"ש היא דספק נגעים להקל אי"ז שייך דוקא להלכות חזקה אלא גם בלא דין חזקה איכא דין ספק נגעים להקל וכמש"כ הכא בשיטת ר"י, ולפ"ז אפשר שבזה גופא פליגי רבנן במתני' על ר"ש וס"ל דדין ספק נגעים להקל לא נאמר אלא היכא דאיכא חזקה לטהרה והכא דליכא חזקה מימלא טמא. אמנם בתפארת ישראל שם כתב שמחלוקתם היא האם בידי אדם אפשר לצמצם או לא דרבנן ס"ל שבידי אדם אפשר לצמצם ולכן בספק טמא ור"ש ס"ל שטהור לא משום שספק נגעים להקל בלא חזקה אלא משום שס"ל שא"א לצמצם גם בידי אדם וטהור מחמת החזקה מספק. ולפ"ד התפא"י אין לנו ראיה משיטת ר"ש התם לדעת ר"י הכא [לביאור דלעיל] דספק נגעים להקל גם היכא דלכא דין חזקה.

חזקות ולפ"ז ליכא למימר כתי' זה בשיטת רבי יהודה וצ"ל כאופן הא' שנתבאר לעיל]. ועיין.

ה) והנה יעויין להלן במתני' (פי"א מ"ב) "צמר גמלם צמר רחלים שטרפן זב"ז אם רוב מן הגמלים אינם מטמאין בנגעים אם רוב מן הרחלים מטמאין בנגעים [משום שצמר סתם הינו מצר רחלים עי"ש] חצה על מחצה מטמאין בנגעים." ובתוספתא הובאה דעת ר"ש בן יהודה בשם ר"ש שאמר הואיל ספק נגעים להקל מחצה על מחצה טהור. עי"ש.

ויש לבאר באיזה אופן נחלקו רבנן במשנה עם ר"ש האם במחצה על מחצה טהור או טמא, דהנה אם אפשר לצמצם ומיירי בגוונא שידוע שהיה בבגד זה מחצה על מחצה לכא' לא שייך בזה חזקה דמעיקרא דהוי בגד טהור, ויהיה מוכח

סימן ה'

מחזיקין מטומאה לטומאה

ולפ"ז תלוי הדבר בדין מחזיקין מאיסור לאיסור ושיטת תוס' בכ"מ [עיין ביצה כ"ה ע"א ויבמות ל' ע"ב] שאין מחזיקין מאיסור לאיסור. ויש שרצו לומר [עיין בחזו"א נגעים ס"ה סק"יג] שהגם שטומאת נגעים תלויה בראית הכהן מ"מ גם קודם ראית הכהן יש בו סיבת טומאה וצריך להיות דינו שיראה אותו הכהן ויטמא אותו והיינו דסיבת טומאה יש עליו כבר מקודם ולכן שייך בזה מחזיקין מטומאה לטומאה. אמנם בשער"י (ש"ב פי"ז ד"ה ועפ"י) כתב שסברא זו דחוקה דכיון דבלא דין כהן אין כאן דין טומאה כיצד נתן להכריע את הספק ע"פ חזקת טומאה הרי בזמן לידת הספק שהיא ראית הכהן אין עליו דין טומאה כלל שהרי אין הכהן רואה אותו עד שנטהר מהנגע הראשון.

ב- הקשו האחרונים (עיין קו"ש כתובות אות רס"א ועוד) מה שייך בכה"ג להחזיקו מטומאה לטומאה הרי הדין הוא שאין מחליטין את המוחלט וא"כ בהכרח דקודם הוא

א) בתוס' בכתובות ע"ה: מבוארת שיטת ר"ת דהא דחידשה הגמ' דאזיל רבי יהושע בתר חזקת הגוף הוא בגוונא דנזקק לטומאה והיינו דבכה"ג בלא דין חזקת הגוף [שמורה לנו שהנגע שאנו דנים עליו הוא טהור היינו שהשער לבן קדם לבהרת ולא הבהרת לשער לבן] היה הדין שצריכים אנו לטמאותו מספק כיון שיש לו להחזיק אותו כטמא מחמת הנגע הקודם שהיה בו. ויש לבאר מאיזה טעם שייך בכה"ג שנחזיק אותו לטמא, דר"ת מיירי "בגוונא שנזקק לטומאה שהיה בו נגע אחד שחין או מכה קודם והיה מוחלט ממנו וקודם שנטהר נולד בו ספק ואחר שנטהר מן הראשון לא נשאר בו אלא ספק זה." עי"ש.

ויש לדון בד"ז מכמה צדדים א- לכא' ביאור דברי ר"ת הוא דכשם שמחזיקין מאיסור לאיסור ה"ה שיש להחזיק מטומאה לטומאה, וכן ביאר הש"ש (ש"ב פ"א) בדעתו.

עיי"ש. [ועיי"ש שתלה ד"ז אי הכרעת החזקה מכריעה את המציאות או את הדין].

ב) ולענין הקושיא מהא דאין מחליטין את המוחלט ביארו האחרונים [עיי"ן בשער"י (ש"ב פ"ז ד"ה ועפ"ז ובקו"ש (שם)) שהגם שאין מחליטין ומסגירין את המוחלט מ"מ כ"ז הוא כל זמן שלא הביא צפרים וכו' אבל בשביעי שלו אחר שהביא צפרים יכול לראותו גם קודם שטבל מטומאתו וא"כ עדיין הוא טמא כיון שלא טבל מטומאתו ושוב שייך לראות נגעו ויהיה בו דין של מחזיקין מטומאה לטומאה. [ונראה עוד לבאר בזה דהנה בנגעים פ"ג מ"א מבואר דאין מסגירין את המוסגר ולא מחליטין את המוחלט "אבל בתחילה בסוף שבוע המסגר מסגיר והמחליט מחליט מסגיר ופוטרי מחליט ופוטרי ועיי"ש בר"ש וברא"ש דמשמע בפשטות דכוונת המשנה היא דהיכא שמתחילה יש בו ב' נגעים יכול להחליט ולהסגיר את שניהם בזא"ז ובכה"ג גם בסוף שבוע ראשון יכול לדון על שניהם. וכתב החזו"א (נגעים שם) דה"ה היכא שהחליט אחד ונולד לו נגע אחר שיכול בסוף שבוע לדון עליו גם קודם שפטר את הראשון. עיי"ש. וכן משמע מלשון התוספתא המובאת בר"ש שם. שכתב אינו נזקק לו לטומאה או לטהרה "עד סוף שבוע". ולפ"ז גדר הדבר דאין מחליטין את המוחלט היינו שאין אנו נזקקים לדון על הנגע כל שלא בא האדם אל הכהן, אבל אם ממילא בא אליו בשביל נגע אחר, היינו בסוף השבוע, אז יכול לדון גם על נגע אחר קודם שיפטר את הראשון. ולפ"ז י"ל דמייירי בכה"ג שנולד לו ספק נגע ובסוף השבוע בא לכהן דהכהן יכול להחליט את השני גם קודם שנטהר הראשון. ועיי"ן].

ג) ולענין שאר הקו' כתב בשער"י (שם ובפ"כ ובפכ"א) שאין נדון זה שייך לדין מחזיקין מאיסור לאיסור בעלמא, דהכא בטהרת המצורע יש דין שכל היכא שלא טיהר אותו הכהן מנגע אחד ונולד בו נגע אחר אינו יכול לטהרו גם מהנגע הראשון דדין הטהרה הוא על האדם [הגם שדין הטומאה הוא על הנגע כדמוכח בנגעים בכ"מ] ולכן כל היכא שנולד בו ספק אינו יכול לטהר גם מהנגע הראשון ולא בעי' לדין מחזיקין מאיסור לאיסור דגם אם אין מחזיקין מאיסור

מטהרו מן הנגע הראשון ואח"כ הוא מחליט אותו מחמת הספק נגע השני וכן מבואר בר"ש בנגעים פ"ד מ"ה עיי"ש, וא"כ מה שייך הכא דנחזיקו מטומאה לטומאה הרי כבר נטהר מן הנגע הראשון.

ג- עוד הקשה בשער"י (ש"ב פ"ז ד"ה אמנם) דהנה הכא אין הנדון דומה לדין מחזיקין מאיסור לאיסור דבעלמא הדין הוא דאנו מסופקים על דבר מסוים אם הוא אסור או טמא מחמת סיבה מסוימת ויש עליו דין חזקת טומאה מסיבה אחרת דאמרי' דכל שלא נדע שיצא מדין טומאה או איסור שלו אין לומר שהוא טהור או מותר, אבל הכא הרי אין דין הטומאה נקבע מעצם היות הנגע אלא עיי' אמירת הכהן וא"כ הספק לפנינו הוא האם על הכהן לומר שהוא טמא ולהחיל בו טומאה מחמת הנגע השני, ובזה קשה מאיזה טעם נימא שמחמת שהוא בחזקת טומאה מקודם לכן יכול לכהן לטמאותו בודאי ולהחיל בו טומאה מחמת הנגע החדש.

אמנם בזה כתב השער"י ד"ל דהגם שהטומאה תלויה במאמר הכהן מ"מ אין הוא מחדש את הטומאה אלא שגז"כ שלא יהיה טמא מחמת המציאות של הנגע וא"כ יאמר כן הכהן, ולכן י"ל שכאשר הכהן מסתפק על נגע מסוים אם הוא לטמאות אותו יש לזה דין כמו שהוא מסתפק על הנגע אם הוא כבר טמא או טהור ושייך בזה חזקה. ועיי"ן.

ד- הקשה בשער"י (שם) לשיטת רבנן דר"ע דמבואר (בנגעים בפ"ה מ"ד) דבאדם שיש בו ב' נגעים ואחד מהם הוא נגע טמא אלא שאינו ידוע איזה מהם דהגם שצריך להיות טמא ממנ"פ מחמת נגע אחד מ"מ כיון שאין ידוע מחמת איזה נגע הוא טמא איכא גז"כ דטהור, עיי"ש. וחז"י מכך שלא אמרי' שהאדם טמא ממנ"פ אלא דנים על כל נגע בפני עצמו ובכל אחד איכא חזקה שאינו טמא מחמתו, ולפ"ז קשה מה שייך להחזיק מטומאה לטומאה ולומר שהנגע השני טמא בודאי הרי הדין טומאה של האדם הוא על כל נגע בפני עצמו וכיון שעל הנגע המסופק איכא חזקה לטהר [חזקה"ג] מהיכי תיתי לטמא מטעם דין מחזיקין מאיסור לאיסור.

לא נחזיק מאיסור אשת איש [או אשת אח] לאיסור יבמה לשוק. ותי' תוס' דהתם מה דחיישי' לספק דרוסה הוא משום דשיכא ומוכחא מילתא טפי לאיסורא מלהתירא עיי"ש. ובפשטות כוונת תוס' דס"ל שאין מחזיקין מאיסור לאיסור בעלמא [וכן הבין בדבריהם בש"ש ש"ה עיי"ש] [אכן בשער"י (ש"ה פ"ט) כתב שאין קושית התוס' הכא כלל מדין מחזיקין מאיסור לאיסור עיי"ש באריכות]. ועיין בש"ך (יו"ד סי' נ') שביאר [להבנת הש"ש] שבאמת בזה פליגי אב"י ורבא על רבה דלשיטתם מחזיקין מאיסור לאיסור ולכן ל"א דאשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת. [אמנ בש"ש ש"ה פ"ח פליג ע"ד הש"ך וס"ל שאב"י ורבה חלקו בענין אחר עיי"ש]. ועיין בתוס' בביצה כ"ה שהקשו על פי' רש"י התם שביאר שבהמה בחזקת איסור עומדת היינו איסור איסור אמ"ה והקשו תוס' שאיסור אמ"ה אזיל כיון שמתה עיי"ש, ומוכח דלא ס"ל שמחזיקין מאיסור לאיסור וכשיטת רבה בסוגיין, ואילו רש"י ס"ל דמחזיקין מאיסור לאיסור. [וכן נקט בדעת רש"י ברשב"א בחולין אכן ברעק"א ביאר באופ"א שיטת רש"י ואכ"מ].

הנה מבואר שדין חזקה דרבה הוא סתירה לדין מחזיקין מאיסור לאיסור, והיינו שהטעם שאין מחזיקין מאיסור לאיסור הוא משום דיש חזקה להיתר לאחר הזמן שיהיה אסור. ועיין באב"י עזרי (ה' שחיטה) שהוכיח כן, דהנה הא דאין מחזיקין מאיסור לאיסור אי"ז רק בב' איסורים אלא גם באותו איסור עצמו שהרי בגמ' ביבמות שם מבואר שגם בספק קידושין איתא לד"ז היינו דיש חזקה דרבה דנעמידה בחזקת היתר ליבם הגם שאפ"ל שכמו שעתה היא אסורה באיסור אשת אח גם לאח"מ תהיה אסורה באותו איסור אשת אח בעצמו, ומוכח דמה דלא מחזיקין מאיסור לאיסור [בספק גרושין] אי"ז משום שיש כלל שלא להחזיק מאיסור לאיסור אלא משום שהחזקה דרבה שהיא בחזקת היתר עומדת אומרת לנו שלא נחזיקה לאיסור.

ולפ"ז ביאר האב"י עזרי (שם) דסברת התוס' גבי נגע דמחזיקין מאיסור לאיסור היא לכ"ע, שהרי הכא אם נטמא אותו מחמת ספק השני [אי בהרת קדמה לשער לבן בנגע השני] לא יהיה זה סותר לחזקת היתר שלו בנגע הראשון

לאיסור הכא אין הכהן יכול לומר שהוא טהור עיי' טבילתו דאפשר שיש סיבה שמחמתה אינו יכול להיטהר בטבילתו. ועיין.

הנה דברי הגרש"ש מחודשים, דלכאוי' הגם דכאשר נימא דהאדם טמא מחמת נגע אחד שוב אינו יכול להטהר מנגעו הקודם מ"מ מאיזה טעם לא יטהרו הכהן מנגעו הקודם מחמת הספק בנגע החדש דמאחר שאינו יכול לטמאות את הנגע החדש בודאי שהרי השתא נקטי' שאין מחזיקין מאיסור לאיסור א"כ מדוע לא יטהר את הנגע הראשון. והגרש"ש ביאר ענין זה באומרו "דמועלת חזקת טומאה לרבנן דפליגי על רבי יהושע רק לעכב הכרעת חזקת הגוף כיון דספק של נגע החדש נוגע לענין טהרה של הנגע הקדום ועל זה מועלת חזקת טומאה שישאר על טומאתו עיי' דין המסופק שיהיה לכהן". עיי"ש. וביאור דבריו, דמאחר שחזקת הגוף לנגע השני נוגעת גם לטהרת הנגע הראשון א"כ נמצא שחזקת טמא של האדם מחמת הנגע הראשון מנגדת לטהרת הנגע השני מחמת חזקת הגוף, והיינו שחזקת הטמא של האדם מחמת הנגע הראשון מורה לנו שלא יטהר אותו הכהן אא"כ ברור שאין שום סיבה שמונעת את טהרתו כגון הספק נגע השני. ואי"ז ענין לדין מחזיקין מטומאה לטומאה שענינו הוא שמחמת שטמא מסיבה אחת נדון שיטמא גם מחמת סיבה אחרת.

ד) הנה בטעם הדבר דאין מחזיקין מאיסור לאיסור יש לומר בכמה דרכים ויש בזה לכאוי' נפ"מ לסוגיין כמו שיבואר.

בסוגיא ביבמות ל: מבוארת חזקה דרבה, והיינו בגוונא דהיתה אשה צרת ערוה וזרק בעלה לצרתה גט ספק קרוב לו ספק קרוב לה ואמר רבה שאשה זו מותרת לשוק כיון דאשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת ומספק אתה בא לאסורה על תאסרנה מספק. והקשו תוס' בעיקר דברי רבה מ"ט הכא אמרי' דאשה בחזקת היתר לשוק עומדת ואילו גבי ספק שחיטה אמרי' שאם נולד הספק מחיים כגון ספק דרוסה אמרי' דכיון שנולד הספק כשהיא בחזקת איסור ל"א שהיא בחזקת היתר אם תשחט. עיי"ש. ולכאוי' כוונת תוס' להקשות מדין מחזיקין מאיסור לאיסור מדוע הכא

וממילא י"ל דדנים חזקת טומאה שלו מחמת הנגע הראשון לומר שטמא מחמת הנגע השני. עיי"ש.

אמנם הדברים הנ"ל צ"ע לענ"ד, דמאחר שיש לו חזקת טהרה דרבה מחמת הנגע הראשון דכאשר ילך הנגע יהיה טהור מחמתו כיצד ניתן לומר שיש לו חזקת טומאה מחמת נגע זה דנימא שיהיה מחמתה טמא בנגע אחר, הא על נגע זה גופא יש לו חזקה שלא יהיה טמא מחמתו ומה לי טומאה מחמתו בנגע זה ומ"ל טומאה מחמתו בנגע אחר.

אמנם על פי יסודו של השער"י שכל היכא שלא נטהר מנגע שני לא נטהר נמי מנגע הראשון י"ל בפשטות שהכא גבי נגע לא שייך שיהיה לו חזקה דרבה שיהיה טהור מטמאתו אם ילך נגע זה דמאחר שתלוי טהרתו מנגע זה במה שלא יהיה טמא מחמת נגע אחר שוב לא שייך לדון בו שיש לו חזקת טהרה דרבה מחמת הנגע הראשון כיון שאין טהרתו מנגע זה תלוייה במה שילך הנגע אלא במה שיהיה טהור לגמרי מנגעים ולכן כל היכא שנולד ספק בנגע אחר שייך שפיר דין מחזיקין מטומאה לטומאה ויהיה טמא ולא יטהר מחמת נגע ראשון. ועיין.

אכן יסוד זה דדין חזקה דרבה הוא הטעם שאין מחזיקין מאיסור לאיסור אינו מתיישב בדברי הרשב"א ומשיטתו נראה דאדרבא מאותו טעם דמחזיקין מאיסור לאיסור איכא לחזקה דרבה. דהנה ברמב"ן הקשה על דין רבה מהא דמחזיקין מאיסור לאיסור ותי' דהתם [גבי בהמה] אפשר שתצא מאיסור לאיסור כגון שנתבלה אבל הכא א"א שתצא מבעלה א"כ תהא מותרת לשוק עיי"ש. היינו שמעשה מיתה הוא ודאי מתיר לכן היא עומדת עכשיו בחזקת היתר ולא שייך להחזיק מאיסור לאיסור משא"כ מעשה שחיטה שאין עתה מציאות שיש בה ודאי מתיר ולכן מחזיקין מאיסור לאיסור. ועיין ברשב"א שהקשה על הרמב"ן בתי' הראשון דודאי שאפשר שתצא מבעלה ולא תהיה מותרת לשוק כגון שהיה הגט קרוב לערוה ומת הבעל, ומדוע לא נקטי' דכך היה מדין מחזיקין מאיסור לאיסור. [וצ"ל בדעת הרמב"ן שמעשה מיתה הבעל הוא בעצמו ודאי מעשה מתיר משא"כ מעשה שחיטה ועיין] וברשב"א תי' דמיתת הבעל הוא דבר שממילא האשה מותרת מחמתו ולכן יש חזקת היתר משא"כ שחיטה היא אסורה עד שיתחדש בה ענין המכשירה הלכך שאתה בא לומר שהותרה עליך הראיה עיי"ש. ודבריו צ"ב, ולכאוי' כוונתו כעין דברי הרמב"ן הנ"ל וכן נקט בחזו"א (פ"א

סק"א) עיי"ש. אמנם בעונג יו"ט (סי' ס"ט) ביאר דכוונת הרשב"א היא שבשחיטה צריך מעשה משא"כ במיתה ולכן יש בזה חזקה [וצ"ב, ומדבריו נראה שאיסור זה שצריך מעשה להתירו הוא איסור שמחזיקין ממנו לאיסור אחר ועיין]. ומ"מ מבואר מדבריו שדין חזקה דרבה אינו סתירה לדין מחזיקין מאיסור לאיסור. ועיין. וביאור אחר בדברי הרשב"א מתבאר בדבריו בחולין (ט' ע"א ד"ה בהמה בחייה) דכתב שם דבהמה מחזקת מאיסור לאיסור "ויש כיוצא בזה ביבמות פ' ארבעה אחים וכולן שהיו בהן ספק קידושין או גרושין וכו' ושם כתבתי." עיי"ש. ולכאוי' דבריו צ"ע דהכא ברבה מבואר לכאוי' דלא מחזיקין מאיסור לאיסור [והגם שאי"ז סתירה לדין מחזיקין מאיסור לאיסור כמש"כ הרשב"א בסוגיין אבל מ"מ אין ביאור דינו של דברי רבה כדין מחזיקין מאיסור לאיסור] ועיין בשער"י (שער החזקות פ"כ) שמה דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת ואמר הרשב"א שמוחזקת לאיסור הוא מדין חזקה דרבה היינו שכיון שאם תמות בלא מעשה שחיטה היא תהא אסורה א"כ היא מוחזקת לאיסור עד שלא יתחדש בה מעשה שחיטה והבא לומר שנתחדש בה מעשה שחיטה עליו הראיה וה"ה לאידך גיסא ביבמה שבמצבה הטבעי בלא שיתחדש מעשה האסורה היא בסו"ד תהיה מותרת לשוק, עיי"ש. נמצא שלא רק שאין סתירה מדינו של רב לדין מחזיקין מאיסור לאיסור אלא אדרבא דינו של רב להיתר הוא מאותו יסוד שמחזיקין מאיסור לאיסור [גבי איסור בהמה]. ועיין באבי עזרי (ה' שחיטה) משכ"ב.

ו) אמנם בעיקר הטעם דאין מחזיקין מאיסור לאיסור יש שביארו באופ"א [דלא שייך לדין חזקה דרבה כלל] דעיין בעונג יו"ט שתלה המחלו' בזה אי חזקה היא דין בירור [דא"כ לא שייך להחזיק מאיסור לאיסור] או דין הנהגה [דאז שפיר אפשר"ל דמחזיקין מאיסור לאיסור. ולפ"ז לכאוי' ה"ה לנדון דידן גבי מחזיקין מטומאה לטומאה שייך שפיר ענין בירור שאינו טמא ולא נחזיק מאיסור לאיסור.

ועיין בקו"ש (ח"ב בהערות על הש"ש) שביאר באופ"א דדוקא גבי איסור שייך הדין דאין מחזיקין מאיסור לאיסור דכל איסור עומד בפני עצמו משא"כ גי טומאה דהוי שם אחד של טומאה אפ"ל דלכ"ע מחזיקין מאיסור לאיסור. [והנה יל"ע בזה לפי מה דמבואר בפ"ה דגם באדם דהוא ממנ"פ טמא שייך דין חזקה דאינו טמא מחמת נגע מסוים

בו מחיה ושער לבן והיה טמא מחמת המחיה ועל השער לבן נולד לו ספק אם קדם לבהרת או להיפך, ובכה"ג הו"ל חזקת טומאה עיי"ש. אכן בתוס' א"א לומר כן דכתבו להדיא דנולד לו נגע אחר וכו' עיי"ש.

וא"כ לכאוי דמי לאיסור ויש לחלק וצ"ע. ועיין בחזו"א (אהע"ז פ"ב) ???

ז) הנה יש שכתבו [עייין חזו"א נגעים שם] שאפשר להעמיד דמחזיקים מטומאה לטומאה באותו נגע עצמו כגון שהיה

סימן ו'

ספק נגעים אי תלוי בדין ספק טומאה ברשות היחיד ורשות הרבים

ברה"י שלא אזלי בתר החזקה. ועוד הקשה המהרש"א דגם אם נחלק דלא דמי לספק סוטה כמו שחילקו התוס' בריש נדה בתירוץ אחד דלא ילפי' מסוטה לטמא ברה"י גם היכא שיש חזקה לטהר אלא היכא שהספק הוא במגע הטומאה אבל היכא שהספק הוא בראיה לא דמי לסוטה, וממילא י"ל דנזיל בתר חזקה וא"ש קושית התוס' מאי טעמיהו דרבנן דבספק ראית נגעים לא אזלי בתר חזקה גם ברה"י, מ"מ קשה, מהא דאיתא בגמ' בכתובות י"ב דאזיל ר"ג בתר חזקת הגוף בספק אי משארסתני נאנסתי וכן רבי יהושע היה הולך בתר חזקה"ג בכה"ג אילולי חזקת ממון דעדיפא ליה כמבואר בכתובות ע"ה: ולכאוי אין לילך בתר חזקת הגוף התם כיון שהוי ספק טומאה ברה"י. [וכע"ז הקשה בשטמ"ק בכתובות ט' ע"א לענין ספק ספיקא דמבואר דמהני התם וצ"ב כנ"ל דבא הוי ס"ט ברה"י דלא אזלי בתר ס"ס, ותרצו שם צ"ב ויבואר להלן] וצ"ע. עד כאן ביאור דברי המהרש"א. עיי"ש.

והנה בדברי המהרש"א הנ"ל יש לדון בכל קושיותיו דחז"י בדבריו כמה חידושים, וכבר עמדו בדבריו באחרונים וכמו שיתבאר להלן.

ב) בקושית המהרש"א על קושית התוס' דהקשו בטעמם של רבנן ור"י דלכאוי בלא פסי' יש לטמאות מטעם ס"ט ברה"י מבואר שהניח המהרש"א שרבנן שמטמאים מיירי בספק ברה"י ומחמת כן הקשה על תוס' דלכאוי טעמם של רבנן פשוט ומובן גם היטב מדוע הוצרך ר"י לפסוק. אכן בפשטות ממה שלא חילקו רבנן ור"י בין היכא שנולד הספק ברה"י

א) בתוס' נדה י"ט ע"א [ובכתובות ע"ה ע"ב] הקשו מ"ט דרבנן דמטמאים בספק אי בהרת קדמה לשער לבן או שער לבן קדם לבהרת ולא מעמידים את הגברא על חזתו. ועוד הקשו לשיטת רבי יהושע דמטהר מ"ט בעי' לקרא דלטהרו או לטמאו ולא יטהר מחמת החזקה כבעלמא. [ועיי"ש מה שתי' ועיין ברי"ש בנגעים ספ"ד ובתוס' בכתובות ע"ה ע"ב ונתבאר יסודות המחלו' בין התוס' בהרחבה לעיל סימן א'].

ובמהרש"א (נדה שם) כתב ז"ל י"ש לדקדק מאי קשיא ליה הא כל ספק טומאה מסוטה ילפינן לטמא ברה"י אפי' בדאיכא חזקת טהרה כמש"כ לעיל בשמעתין ובכמה דוכתין במכילתין. ואף לת"י אחר של התוס' בריש מכילתין דלא גמרינן מסוטה אלא טומאת מגע ולא טומאת ראייה והכא נמי נגעים טומאת ראייה היא, מיהו האי ספיקא דמשארסתני נאנסתי איכא לדמויי לסוטה. וצ"ע. עכ"ל.

וביאור דבריו, דהקשה דלכאוי סברת רבנן לטמא בספק אי בהרת קדמה לשער לבן היא מטעם דהוי ספק טומאה ברה"י ובספק זה לא אזלי בתר חזקת טהרה כמו שבסוטה הדין הוא שטמאה בודאי הגם שיש לה חזקת כשרות, ומדוע הוקשה לתוס' מאי טעמיהו דרבנן דלא אזלי בתר חזקה. [וכן הקשה בחידושי הרעק"א כתובות ע"ה ע"ב על דברי התוס' שם ועמד בקושיא] ועוד הקשה מדוע הוקשה לתוס' לשיטת רבי יהושע מדוע הוצרך לפס' שבספק טהור ולא סגי להו בפס' דבעלמא אזלי בתר חזקה, ותמה המהרש"א מאי קשיא לתוס' דודאי בעי' לרבי יהושע לפס' דמהלכות חזקה דבעלמא לא היה אפשר לטהר כיון דהוי ספק טומאה

ג) הנה מדברי המהרש"א מבואר שספק נגעים אילו נולד ברה"י [ולחלן יתבאר שגם אם אין ידוע היכן נולד אלא יש צד שנולד ברה"י] יש בו דין של ספק טומאה ברה"י דהדין הוא שטמא גם אם אזלי בתר החזקה [אלא דתלוי האם ילפי מסוטה גם ספק ראייה או רק ספק מגע]. והנה בחידושי הגר"ח (סטנסיל סי' ק"ל) ובחזו"א (אהע"ז פ"ב י"ג) ובאבן האזל (פ"י מאישות הטי"ו ד"ה נחזור) כתבו דלא שייך בנגעים כלל הדין דספק טומאה ברה"י ספיקו טמא כיון שכל זמן שלא טימא הכהן את הנגע עודנו בטהרתו וגם אם יהיו בו כל סימני הטומאה אינו טמא דהטומאה תלויה במאמר הכהן ולכן אי"ז שייך לדין ספק טומאה ברה"י אלא הוא ספק במצות הכן אם לטמא או לטהר ובכה"ג אזלי בתר החזקה. ע"ש.

והנה בגמ' בחולין י' ע"ב מבואר דילפינן לכל דיני החזקות מבית המנוגע דבבית המנוגע הדין הוא שהכהן רואה את הנגע ויוצא והבית ומסגירו וכאשר הוא יוצא מן הבית אינו רואה את הנגע ומ"מ אין חוששים דלמא בזמן זה נחסר הנגע משיעורו ומשום דמוקמי' על החזקה ומהכא ילפי' לכל מקום דאזלי בתר חזקה. וכתבו בתוס' (שם ד"ה ודלמא) וז"ל "אין להקשות היכי מוכח מהכא דאוקי מילתא אחזקי' דלמא הכא טמא מספק דספק טומאה ברה"י ספיקו טמא, דבכל ענין טמא הכתוב אפילו הוי רה"ר שיש בו הרבה בני"א ואפילו דבר שאין בו דעת לישאל." עכ"ל. ומבואר בתוס' שהוקשה להם דבבית המנוגע יהיה טמא מספק בלא דין חזקה מטעם דספק טומאה ברה"י טמא. ע"ש. ובפשטות מבואר בתוס' דבספק נגעים שייך הדין דספק טומאה ברה"י ספיקו טמא גם בלא חזקה [אלא שתי דמוכח שלא מטעם זה טמאו הכתוב אלא מטעם החזקה ויבואר תירוצם להלן]. ובאמת באבן האזל (שם) כתב דלפי היסוד הנ"ל דבספק נגעים לא שייך הנדון דספק טומאה ברה"י טמא מיושבת קושית התוס' בחולין שם. אבל מ"מ עלינו לבאר שיטת התוס' דמשמע שבספק נגעים שייך הדין דספק טומאה ברה"י טמא וכן שיטת המהרש"א והרעק"א שס"ל שספק נגעים מיישך שייך לדין ס"ט ברה"י ומחמת כן הקשו על שיטת התוס' בכתובות ובנדה כנ"ל.

להיכא שנולד הספק ברה"ר משמע שבכל ענין מטמאו רבנן ובכל ענין מטהר ר"י. והגם שמ"מ דברי התוס' שהקשו מדוע היה צריך ר"י לפסוק אינם מובנים, כמו שהקשה המהרש"א, שהרי י"ל שהוצרך לפס' לענין ספק טומאה ברה"י, אבל קושית המהרש"א על קושית על התוס' לשיטת רבנן צ"ב, דמאחר שמירי רבנן גם בספק טומאה ברה"ר שפיר הקשו תוס' מאי טעמיהו דמטמאים ולא אזלי בתר החזקה. [ועיין בנימוקי הגר"ב שכתב כהנ"ל].

ולכאוי' היה מקום לומר בשיטת התוס' [לישב קושית המהרש"א] דס"ל דכל המחלו' של ר"י ורבנן היא ברה"ר אבל ברה"י באמת טמא לכ"ע מחמת ספק טומאה ברה"י ולכן הקשו כקושייתם, אמנם נראה שד"ז יהיה תלוי במחלו' התוס' בכמה מקומות האם ספק טומאה ברה"ר טהור רק מחמת החזקה או גם בלא חזקה [עיין בתוס' בריש נדה (ב:) ובחולין (ט:) שכתבו דספק טומאה ברה"ר טהור גם בלא חזקה ואילו בתוס' בסוטה (כ"ח ע"ב) ובנויר (נ"ז ע"א) כתבו דספק טומאה ברה"ר טהור רק היכא שיש חזקה] דא"נ דספק טומאה ברה"ר טהור גם בלא חזקה אין לומר דמירי ר"י ורבנן ברה"ר, שהרי מבואר בגמ' שהטעם שר"י מטהר הוא מטעם חזקה ואילו ברה"ר אי"צ לחזקה. ובאמת ברעק"א (כתובות ע"ה:) הוסיף להקשות דאם כוונת התוס' להקשות משום דס"ל דמירי מחלו' רבנן ור"י ברה"ר אי"כ היה לתוס' להקשות לשיטת רבנן מ"ט טמא הרי ספק טומאה ברה"ר טהור גם בלא חזקה וכשיטתם בריש נדה [ובחולין], ע"ש. הרי שהרעק"א נשמר ממשי"כ הכא וכתב דאין לומר שס"ל לתוס' שהמחלו' היא ברה"ר שא"כ לא היה להם להקשות על שיטת רבנן מטעם חזקה אלא מדין ספק טומאה ברה"ר טהור. אכן להנ"ל י"ל שאזלו תוס' בשיטתם בנויר ובסוטה דספק טומאה ברה"ר טהור רק מחמת החזקה. ועיין.

ועיין עוד בספר רווחא שמעתתא (ע"ד הש"ש ש"א פט"ו) שכתב דספק נגע נדון תמיד כספק טומאה ברה"י כיון שנולד הספק בגופו של האדם ע"ש בראיותיו. וממילא מבוארת קושית המהרש"א הנ"ל. וצ"ע.

ברא"י כיון שאין הנגע טמא אלא מחמת מאמרו של הכהן, אכן למבואר בדברי השער"י י"ל דמאחר שאין הכהן מחדש הנגע אלא הוא דין בגז"כ שכהן יחיל טומאה על הנגע א"כ כשם ששייך בזה דין מחזיקין מאיסור לאיסור כיון דאמרי' דגם קודם מאמרו של כהן יש כאן מציאות של נגע שצריך להיות טמא, כמו כן שייך לומר בזה דבספק שייך בו הדין דספק טומאה ברא"י טמא וצריך הכהן להחיל על נגע זה דין טומאה. ועיין.

ד) אמנם בשיטת התוס' בחולין נראה שאין כוונתם דמהני דין ס"ט ברא"י בספק נגעים [ודלא כסברת האחרונים הנ"ל] אלא אדרבא יש להוכיח קצת מתוס' כשיטתם. דהנה דברי התוס' בחולין שם צ"ע. דבתירוצם כתבו ז"ל "דבכל ענין טמא הכתוב אפילו הוי רה"ר שיש בו הרבה בני"א ואפילו דבר שאין בו דעת לישאל." עכ"ל. והנה במה שהוכיחו דאף ברה"ר טמא הכתוב כוונתם מבוארת דלא חילק הכתוב ובכל גווי טמא ומוכח שאין הטעם משום ספק טומאה ברא"י וא"ש ראית הגמ' דאזלי בתר חזקה [אמנם באבן האזל (שם) הקשה דמי אמר לתוס' הכי דאפשר שבאמת ברה"ר יהיה טהור, אמנם מ"מ הכי ס"ל לתוס' מסברא] אבל במש"כ "ואפילו באין בו דעת לישאל" צ"ב בכוונתם, דאין לומר שכוונתם היא דבית המנוגע הוי דבר שאין בו דעת לישאל ולכן אין לדון בו מטעם ס"ט ברה"ר דאין זה משמע בדבריהם כלל, וא"כ דבריהם צ"ב.

ובאמת קשה טובא מה הוקשה לתוס' כלל מטעם ס"ט ברא"י הרי הכא מיירי בבית המנוגע שאין בו דעת להשאל וצריך להיות הדין דספיקו טהור גם ברה"י, וכבר עמד בקושיא זו באבן האזל (שם) וכתב דבאמת ל"צ לת"י התוס' ומהטעם הנ"ל.

ועיין עוד בחמד"ש (יו"ד סי' ה' אות ד') שהוסיף להקשות דהנה בתוס' בחולין שם (ד"ה אלא) הקשו דהגם שילפי מבית המנוגע דאזלי בתר חזקה מי יימר דאזלי בתר חזקה לקולא דהתם מיירי לענין חומרא, ות"י תוס' בתי' אחרון שגם לקולא אזלי בתר חזקה זו התם, דאם היה הנגע גדול יותר מגריס וטמאו הכהן ובסוף שבוע ראה שנתחסר מכמו שהיה בתחילה מטהרו הכהן ולא מסגירו הסגר שני ולא

ונראה בזה, דהנה בתוס' בכתובות שם מבוארת שיטת ר"ת דביאר דטעם דטמאו רבנן בספק בהרת קדמה לשער לבן ולא העמידו על חזקה"ג וגם ר"י לא טיהר אלא מחמת הפס' דזה מטעם שמייירי בנזקק לטומאה היינו שהיה בו נגע אחר וקודם שנטהר ממנו נולד בו ספק זה ולכן אילולי הפס' היה הדין דנעמידו על חזקתו הראשונה שטמא, ומטעם זה נמי טמאו רבנן. ע"ש. ובפשטות כוונתם לדין מחזיקין מאיסור לאיסור ועיין בש"ש ש"ה הרחבה בזה. והקשה בשער"י (ש"ב פ"ז ד"ה אמנם) דלכא"י הכא אין הנדון דומה לדין מחזיקין מאיסור לאיסור דבעלמא הדין הוא דאנו מסופקים על דבר מסוים אם הוא אסור או טמא מחמת סיבה מסוימת ויש עליו דין חזקת טומאה או איסור מסיבה אחרת דאמרי' דכל שלא נדע שיצא מדין טומאה או איסור שלו אין לומר שהוא טהור או מותר, וכגון בהמה שבחייה היא באיסור אבר מן החי ונשחטה ונפל בה ספק האם היא אסורה עתה מדין נבילה או שהותרה, דאמרי' דכשם שהיתה עד עתה אסורה [באיסור אבר מן החי] לא יצאה מחזקת איסור שלה ועדיין היא אסורה [מטעם נבילה], אבל הכא הרי אין דין הטומאה נקבע מעצם היות הנגע אלא ע"י אמירת הכהן וא"כ הספק לפנינו הוא האם על הכהן לומר שהוא טמא ולהחיל בו טומאה מחמת הנגע השני, ובזה קשה מאיזה טעם נימא שמחמת שהוא בחזקת טומאה מקודם לכן יכול לכהן לטמאותו בודאי ולהחיל בו טומאה מחמת הנגע החדש.

אמנם בזה כתב השער"י די"ל דהגם שהטומאה תלויה במאמר הכהן מ"מ אין הוא מחדש את הטומאה אלא שגז"כ שלא יהיה טמא מחמת המציאות של הנגע א"כ יאמר כן הכהן, ולכן י"ל שכאשר הכהן מסתפק על נגע מסוים אם הוא לטמאות אותו יש לזה דין כמו שהוא מסתפק על הנגע אם הוא כבר טמא או טהור ושייך בזה חזקה. ע"ש היטב.

ונראה לפי דברי השער"י הנ"ל דמיושבת נמי שיטת המהרש"א והרעק"א ובפשטות נמי התוס' בחולין הנ"ל דמבואר בדבריהם דדין ספק נגע שייך לדין ס"ט ברה"י דהובא לעיל שכתבו האחרונים שאין לדון הכא מדין ס"ט

והוכיחו התוס' דממה דטמא גם בכה"ג [כגון שנכנס קטן או כלים] מוכח שאין טעם הטומאה משום ס"ט ברה"י אלא מטעם החזקה. וכ"כ החזו"א (אהע"ז שם).

ולפי המבואר י"ל דס"ל לתוס' שראית הגמ' מנגעים דאזלי בתר החזקה אינה ממה שהכהן מסגיר את הבית מספק דבזה י"ל שגם אם לא היינו הולכים בתר החזקה היה יכול הכהן להסגיר את הבית מספק [וכמש"כ הגרש"ש (?) לענין ספק נגעים באדם שיכול הכהן לומר שהאדם ובנדון דידן הבית הוא טמא מספק] ורק כלפי האדם הנכנס לבית שהוא טמא בודאי [ושורפים על מגעו תרומה וקדשים כד'] איכא ראייה דאזלי בתר חזקה ונוקטים שהבית טמא בודאי. ועל זה הקשו תוס' דלמא מה שטמא האדם הנכנס אל הבית הוא משום דהוי ס"ט ברה"י ולא מטעם החזקה, ובזה תי' דמוכח שלא מטעם כן טמא הכתוב.

ומעתה לא קשיא מידי לשיטת האחרונים הנ"ל מדברי התוס' כיון דכאשר אנו דנים על הנכנס לבית אם הוא טמא מחמת הסגר הכהן אין הנדון כלפי הכהן אם הוא יסגיר או לא דבזה י"ל דלא שייך כלל הדין דס"ט ברה"י ספיקו טמא, אלא הנדון הוא על הנכנס לבית אם נכנס הוא לבית המנוגע או לא דבזה שייך שפיר הנדון דהוי ס"ט ברה"י. אבל בספק בהרת קדמה לשער לבן י"ל דלא שייך הדין ס"ט ברה"י אלא אזלי בתר החזקה כשיטת האחרונים הנ"ל. ועיין. [וכל הנ"ל נראה מבואר בחזו"א (שם) אלא שדברין אינם מובנים כלל בהשפה ראשונה ונראה שנתכוון להנ"ל. ועיין עוד באחיעזר (ח"א סי' א' אות ה') משכ"ב].

אמרי' דלמא כשיצא מן הבית ירד משיעור הגדול ועמד בשיעורו הקטן כמו שמצאו הכהן בסוף השבוע וצריך הסגר שני, והטעם הוא משום דאזלי בתר חזקה נמי לקולא עי"ש. ולכאוי' קשה דהא כתבו התוס' דספק טומאה ברה"י אין ליזיל בתר החזקה וא"כ היכא דמייירי ברה"י מ"ט אינו מסגיר הסגר שני מספק. וכבר עמד בקושיא זו בראש יוסף ותי' דהבית הוא דבר שאין בו דעת להשאל וע"כ לא אמרי' ביה ס"ט ברה"י ספיקו טמא עי"ש. והקשה החמד"ש דבתוס' לעיל מבואר שאין לומר כן בבית דא"כ מאי קשיא להו דנימא דטמא מחמת ס"ט ברה"י. עי"ש.

ועוד צ"ב דבמהרש"א בנדה הנ"ל כתב דלשיטת התוס' דלא ילפי' מטומאה אלא ספק מגע ולא ספק ראייה א"כ לא קשיא מידי קושיתם מבית המנוגע שהרי הכא הוי ספק ראייה ולא ספק מגע ועמדו בזה בחמד"ש (שם) ובחזו"א (נגעים סי' ה' סק"יט).

והמוכרח בשיטת התוס' דבנדון הראשון של התוס' גבי בית המנוגע לא שייך כלל לומר שהבית הוא דבר שאין בו דעת להשאל ולא יהיה טמא מטעם ס"ט ברה"י, והטעם הוא משום דהוי הספק בגוף הבית עצמו ובזה לא שייך לומר דהוי דבר שאין בו דעת להשאל כיון דהוי כספק שרץ ספק צפרדע דמבואר בכתובות ט"ו דתלוי הנדון אי הוי ברה"י או ברה"ר וזה אינו תלוי בדין יש בו דעת להשאל דבטומאה עצמה לא נאמר ד"ז, וביותר יש לבאר שכל מה דמבואר דבספק שרץ ספק צפרדע אמרי' בגמ' בכתובות דתלוי הדין בס"ט ברה"י אי"ז כלפי השרץ או הצפרדע עצמם אם הם טמאים או לא דכלפי הטומאה עצמה לא שייך כלל הדין לדון מטעם ס"ט ברה"י או רה"ר כמו דלא שייך לדון בהם מטעם יש בו דעת להשאל או לא, וכל הנדון הוא כלפי הנוגע בהם דכלפיו יש דין דמטעם ס"ט ברה"י נימא שנגע בטומאה, וכן בנדון באדם אם הוא מת או חי דתלוי בס"ט ברה"י או רה"ר י"ל שאין הנדון כלפי המת עצמו אלא כלפי הנוגע בו. ועיין. ולפי"ז י"ל דמה שתי' תוס' דבכל ענין טימא הכתוב ואפילו היכא דאין בו דעת להשאל כוונתם על הנכנס לבית דבזה אם נכנס מי שאין בו דעת להשאל צריך להיות הדין דטהור אילו היה הבית טמא רק מטעם ס"ט ברה"י

